23911

ПРОПОВІДИ

додаток до „Ниви"

1927. № 1, 2, 6, 7/8.

1641/27 РВ БІБЛІОТЕКА Гр. кат. Богослов. Академії ... у Львові Э/С 23911 1927 Р

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 1.

Львів, XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX Р. 1927.

О. Др. І. Фіґоль

IX

Неділя XVIII

На твоє слово закину ще раз сіти.
(*Лук. V. 5.*)

Невідрадна й незавидна доля св. Петра в прочитаному ось перед хвилиною євангелію. Цілу ніч набідувався, не спав, намерзся, закидав на озері сіти і нічого не зловив. А причина такої невдачі лежить у тому, що працював, рахуючи виключно на себе — не на Бога, на власні сили — не „на твоє слово“ — повагу Бога. А й під теперішню хвилину кількото людий працює в поті чола на отсьому життєвому морі, зносить невимовні труди і перепони, клопоти і журби — а проте не заслуговують перед Богом нічого, бо відкидають авторитет Божий, а покладаються тільки на людський.

І саме одною з головних причин занепаду релігійности і віри у сучасного громадянства взагалі, а у старшої шкільної молоді зокрема є се, що люди злої волі, засліплені в собі, або осліплені своїм знанням стараються підорвати пошану й значіннє авторитету взагалі, а Божого і кат. Церкви передусім.

Найкрасшою мрією сучасного нібито поступовця являється бажанне: думати і поступати незалежно ні від кого. Тимто й не дивота, що найбільше симпатичними стають кличі: Геть із авторитетом, розум не терпить ніяких кайданів, розум альфа і омеґа всякого знання, людство вийшло вже з пелен, непотрібні йому ніякі опікуни!

Такі кличі розходяться під сю пору по всім усюдам. Можна їх вичитати явно, або між стрічками всяких часописів, у ріжних книжках, а навіть обвиті обережно ріжнородною псевдо-фільософічною „бавовною“ подається їх шкільній молоді. Раз навіть на публичному відчиті, де девять десятих всіх присутних становили самі ученики — сказав один прелеґент ось таку фразу-нісенітницю: З головою Людвіка XVI під ґільотиною упала віра у всякі авторитети. А тому, що католицька церква й її віра уважає

Львівська державна наукова бібліотека 5263

існуванне і пошану авторитету за незрушиму підставу свого навчання, тож сьогодні приглянемося близше отсьому модерному кличеви: Геть із авторитетом, нам вистарчить розум! А дасть Бог побачимо, що сей клич ні при чому.

Перш усього наведу осьтут замітнійші завваги св. Августина, що підходять під тему. Він пише[1]): Через первородний гріх попав чоловік у дві недуги, а саме: в заблудженне і в незнанне (error et ignorantia). З тих недуг можна було вилічити людину або при помочі нашого розуму, як засобу природного, що ділає в його нутрі, або при помочі Божого авторитету, як засобу надприродного, ділаючого зовні. На перший погляд моглоб здаватися, що сам розум вистарчить, а навіть буде відповіднійшим. І справді, в первісному стані, званім станом природи, побіч первісної обяви ужив Бог до піддвигнення чоловіка його розуму. Та сей розум можеби і вистарчав людині, якщо він його як слід уживавби. Але чоловік або через лінощі й недбаліть його зовсім занедбав, або через гордість надужив собі на шкоду. Дійшло отже до сього, що розум, який мов світло, одержане від Бога, повинен був просвічувати людині шлях до правди, зійшов на бездорожа, а тим самим стався для людини жерелом найстрашнійшої темноти і найгидкійших блудів та гріхів.

Сі слова великого святого церковного Вчителя набирають ще більшого значіння, якщо приглянемося близше поганським фільософам старини. Вияви їхніх думок дають нам більше доказів поблудження, а то й занепаду людського розуму, ніж його розвою ти звершення. А допустив до сього Бог — каже далі св. Августин[2]) — на се, щоби чоловік упокорився і з власного досвіду пізнав, що сам собі не вистарчає, але мусить шукати світла, ради і помочі в Бога.

І дивна річ, яка мусить здивувати кождого сумлінного дослідника старини. Нечислений, погорджуваний усіми, жидівський народ, що стояв під оглядом науки, мистецтва, й державности далеко низше, ніж сусідні поганські народи, всетаки зберіг себе від поганого збочення розуму, в яке вони попали; навпаки: той народ перевисшив своїх поганських сусідів мудрістю суспільного устрою, глибиною правд, що їх визнавав, благородністю норм та правил, що ними кермувався в життю. Причиною сього є факт, що той народ опер своє релігійне, суспільне і політичне життє на основах Божого авторитету; значиться на повазі представників самого Бога: священників і пророків, які іменем Бога його навчали. Те саме впадає нам в очі й в Новому Завіті, коли

[1]) Mohl: W pogoni za prawdą. Poznań 1912, том I. стр. 284.
[2]) Ibid. стор. 286.

між людьми появився сам Син Божий в людському тілі. Він то спершу сам, а потім через Апостолів, після сього через їх наслідників — своїм авторитетом підніс, викінчив і довершив все те, що було в жидівського народа доброго. І знову замітний факт: Від появи Ісуса на землі, чим більше люди піддаються зовнішній, Ісусом установленій повазі, а не виключно самому розумови — тим дальше йде їх розвій, тим більше ясніє їх думка, тим більшим є їх поступ.

Зі сього всього висновує св. Августин правду, що людський розум найкрасше виходить в своїому змаганню до правди тоді, коли не кермується самовільно, але підчиняється авторитетови Бога та його заступників на землі[1]).

І немає в отсьому вище сказаному нічого дивного, незвичайного. Таж і в звичайному життю ми всі такі залежні від помочі і керми других, Немає майже хвилини, в котрій ми не покладалися би на чужі погляди, то є не ставали залежними від чужої поваги, авторитету. Ось кілька прикладів: як ми недужі, хорі радимося лікаря і приймаємо без найменшої надуми ліки, ним записані; коли подорожуємо, слухаємо провідника, кондуктора в зелізниці, а навіть першого-ліпшого дороговказу; коли вчимося чужої мови, переймаємо на сліпо всі вказівки, що їх нам подає вправний у тій мові учитель. Ми піддаємося авторитетови всіх отсих людий, бо ми їм довіряємо і то нераз так сліпо, без вагання, що навіть власне життє робимо залежним від їх гадки. А чому се чинимо? Иншої понуки до такого свойого поведення не маємо, як тільки їх повагу, слово. Ми собі тоді немов кажемо: вони знають ліпше, красше за мене, тому заслугують на віру, їх треба послухати. Правда, приходячи на сей світ, приносимо зі собою розум, чи радше зародок розуму без ніяких відомостий. Але сей розум — то „tabula rasa", незаписаний папір, як казали старинні. Від першої хвилини пізнання розумом, немов записуємо на нім свої особисті досвіди; вони ростуть, та для повного розвою розуму не вистачають. Сміло можемо сказати, що найбільшу часть свого знання одержали ми від других людий, які поділилися з нами своїми відомостями, своїм знанням. Ми ті відомости приймаємо, узнаємо за правдиві, віримо їм. Без сеї віри в те, що вони говорять нам правду, без тих одержаних від других відомостий не зробилиб ми й одного ступня наперід[2]).

А чи отся залежність від других нас не понижає? Зовсім ні! Як не понижає нас залежність від землі, що нас носить, ані від повітря, що ним віддихаємо, ні від корму, що ним щоденно піддержуємо свої сили. Життєва прак-

[1]) І. с. 237.
[2]) І. с. 238, 239.

тика стверджує се, як не може красше. Малий хлопчина пятнацятилітній — навіть не письменний — веде в горах славного професора університету вузькою стежечкою понад глибоку пропасть, дає йому вказівки і ради, куди йому йти, і він сміло ступає за ним. А прецінь ніхто розумний не візьме йому сього за зло, що, хоч він професор університету, підчинився під авторитет невченого хлопчини!

Таким робом усі люди без виїмку, без огляду на їх суспільне становище, звязані є зі собою звязком взаїмного довіря, що випливає зі взаїмної віри до себе. Лихо, а то навіть дуже погано булоб з нами без того звязку, якщо би ми хотіли власним досвідом про все переконуватися, все збагнути своїм розумом, не узнавати ніякого авторитету. Значиться: авторитет у звичайному, природному житю людині доконче потрібний.

Колиж ціле наше житє опирається на авторитеті других людий, тим паче мусить на нім опиратися надприродне житє: справа нашої безсмертної душі, справа вічности. А Бог веде нас до щасливої вічности тою самою дорогою, якою веде нас по сій землі, себто дорогою внішної поваги-авторитету.

Про значінне й потребу авторитету в справах надприродних говоритиму наступним разом. Амінь.

X

Неділя XIX

Віддайте те, що цісарське—цісареви, а що Боже—Богови. (*Мат. XXII. 21.*)

Облудні й хитрі фарисеї післали раз до Ісуса своїх учеників, запитуючи, чи належить платити цісареви податок, чи ні. Се був чистий підступ, щоб Ісуса спіймати на слові. Бо вони собі так міркували: скаже Ісус, що не належить платити податку, тоді вони обвинуватять його перед римським намісником. Якщо скаже, що треба, то ославлять його ворогом народу. Тимто вельми цікаві були на його відповідь. Та Христос замість відповіди велів подати собі податкову монету. Коли її показано, Христос запитав: Чий це образ на сій монеті? Кажуть: Цісаря. А Ісус на се: „Віддайте, що цісарське — цісареви, а що Боже — Богови“ [1]).

Сею відповіддю зазначив Христос виразно, що авторитет людський і Божий мусимо доконечно признавати і шанувати, якщо лад і добро має витати на землі. Розум

[1]) Мат. XXII, 21.

сам тут не вистачає. Він за слабий та не має потрібної певности. І то навіть — як ми бачили останньої неділі (коротко повторити) — в ділах чисто природних. А вже всяке знання, наука мистецтво — без признання авторитету, стратилиби вповні свою основу. Скептик, що хотівби під тим оглядом бути послідовним, мусівби, відкидаючи всякий авторитет, відкинути всі історичні події. Тому не булоби для нього ні Александра Вел., ні Ганнібаля, ні Наполеона І. як історичних осіб, бо він їх не бачив, а про їх існуваннє він сам не впевнився. Що більше: для нього не існувавби ніякий факт сучасний, якого він сам не в силі побачити; ні Америка, ні Австралія, ні затьма сонця, якої у нас не виділи. Словом: вийшлаби з сього велика нісенітниця, від чого — дякувати Богу - береже нас здоровий розум. Ми однак приймаємо все те за правду, бо віримо авторитетним людям, що нам про се говорять, чи пишуть.[1]) Тому, де сього потрібно, а є справедлива основа, — нема чого соромитись піддатися чужій повазі, стати залежним від людського авторитету.

Колиж у справах земських признаннє чужої поваги, яко постуляту розуму, не понижає нікого, то чомуж те мало бути негідне для нас, коли діло торкається справ надприродних, висших, більш неприступних; коли йде про справи віри? Коли віримо людям, чому не малиби ми вірити Богови? Як віримо представникам людської мудрости, чомуж не малиби ми вірити представникам мудрости Божої?

Томуто кождий чоловік, хочби і як учений і ґеніяльний, мусить у чимало справах піддатися чужій повазі. Таж кождий фільософ у старині зачинав від сього, що записувався до школи Платона, Зенона, Епікура ітд., переймався їх поглядами, вірив їхнім словам, а опісля ставався самостійним мислителем: академіком, стоїком, епікурейцем. Те саме діється і з теперішніми ученими. Чому один учений належить до сеї, другий до иншої школи фільософічної, літературної, економічної, правничої? Чи тому, що по довгих дослідах, порівнуваннях сам винайшов усі признаки, що знаменують сю або ту школу? Ні! Він ішов за другими, а про його вибір рішав нераз простий випадок, або збіг обставин (умов), уподобанне, мода, ще частійше слава, що лунає про се чи тамте назвиско у даній хвилині. І так один іде за Дарвіном, Дрепером, Молєшотом і ставється трансформістом; другий за Шопенгавером, Ніцше і ставється утопістом; третій за Льомброзом-детерміністом, а инший за Толстим — альтруїстом [2])

А в релиґійних справах чиж не діється так само? Возьмім для прикладу протестантів. Вони виломилися з під ав-

[1]) Mohl, l. c. 238. [2]) Mohl, l. c. 241.

торитету католицької Церкви — а чи остали вільні від всякого авторитету? Ні! Зовсім ні! От хочби їх свобідне пояснюванне св. Письма добре лиш на папері. В практиці про сю вільність немає й мови. Вони неначе віл змінили власника, та не змінили самого ярма. Перестали узнавати авторитет вселенських соборів, папи — за те піддалися під авторитет Лютра, Кальвіна, Генрика VIII та инших реформаторів XVI століття. Без авторитету не можна обійтися!

А теперішні, новомодні недовірки? Чи справді вони незалежні, не признають над собою ніякого авторитету? О чомуби ні! В словах то так, а в ділах їх легковірність граничить прямо з дитинною наївністю. Вони не лише як инші люди вірять свому оточенню, слугам, лікарям, купцям, кухарям, але готові присягати на кожде слово першого ліпшого „великого поступовця" — шарлатана. Аби тільки той їм догоджував, похваляв їхні теорії, або оправдував їхню поведінку. Навіть недовірство якоїсь партії (соціялістичної, комуністичної, большевиків) се не є їх власна видумка, се не вислід личного пересвідчення кождого члена партії. Тут грає ролю теж авторитет. Всі приклонники даної партії йдуть сліпо мов овечки за своїми проводирями, що їм заімпонували чито талантом, чи цвітистою вимовою, або так їм наказує їх партійний інтерес, або се просто так сьогодні в моді. Сказав Маркс, Ляссаль, Гартманн, Гекель, Ніцше, Ленін, сказала так яка инша „поступова, модерна повага" і вже хором повторяється її слова, теорії, афоризми, не питаючися навіть, чи є сьому яка підстава, яка правда, а дуже часто, чи є в тім який змисл!

Богови, Церкві, соборам, папі вірити не хочуть — то назадництво — кажуть, але вірять, і то ще й як, таким самим людям як самі!

Одпак між нами — віруючими христіянами — а ними велика р·жниця. Іхня віра часто нерозумна, бо вони не знають, кому вірять або чому вірять! Ми також маємо віру, покладаємося на авторитет Божий, але наша віра грубо ріжниться від віри тих панів. Ми можемо сміло повторити за Апостолами: Я знаю, кому я повірив[1]) і знаю чому. Наша віра опирається на авторитеті самого Бога — що є сама Правда і нас ошукати не може, їхня на чисто людським, що нераз помилявся.

Що се дійсна правда, пригадаймо собі, яким робом розширилася по цілім світі наша віра. Фактом є, що перед XIX віками людство було сповите мрякою блудів і ложи, спідлене до краю. Під вагою занепалої природи тліло ще світелце розуму, але вже таке слабоньке, оповите таким

[1]) 2. Тим. I. 12.

туманом непевности, що всі відчували конечну потребу появи вчителя, який розвіявби той туман, розяснив темряву та ублагороднив людий. І такого вчителя дожидали народи з якимсь острахом, фільософи з тугою, а поети славлять його вже заздалегідь![1])

І не обманулось людство в своїй надії; бо „коли прийшла повнота часу“ [2]) післав Бог людям дожиданого Месію, Вчителя, а на землі замісць обманливого світла розуму заясніла Правда, чиста й непорочна немов сонце, якому заходу немає. „Народ, що сидів у темряві, побачив велике світло і тим, що сиділи в країні тіни смерти, зійшло світло [3]) Відтепер зрозуміли люди, кому мають вірити, де шукати Вчителя, на чиїй опиратися повазі. Ісус Христос стався для людства найвищою повагаю, абсолютним Авторитетом. Він прийшов на світ, щоби людий навчити, як треба жити, а люди обовязані приняти його науку, піддатися його авторитетови. Сам Бог Отець аж два рази се приказує: його слухайте![4])

З звичаєм в дипльоматії, що новий посол мусить вилєґітимуватися перед двором, до якого післаний, що він є справді висланником і заступником даного володаря і тому предкладає свою повновласть і відповідні засвідчення. Так і великий Посол Творця до занепалого людства, Спаситель світа і вижиданий Учитель народів, мусів доказати своє Боже післанництво, щоби віра в його слова була розумна.[5]) Такими документами — се його чуда і пророцтва. Ними він значить свою трилітню діяльність на кождому кроці і тому жадає для своїх слів віри і безоглядного послуху. А чуда й то преріжні творить він сам, відтак у його імени творять їх ученики. Пророцтва, які пророк, сповняються точнісінько. Вкінці підкріпляє ще своє Боже післанництво фактом істнування заложеного собою на землі товариства: Церкви, котра мимо безчисленних перепон і противенств вже XIX віків ширшає й розвивається, й то без „огня й меча“. І хоч бють о неї всякого рода ворожі хвилі, вона стоїть непорушно і ще бореться „з властями темряви“, з руїнними живлами, що вічно намагаються її повалити і знищити.

Признає се цісар Наполеон I. Коли він наприкінці свойого житя сидів раз над берегом моря на острові св. Олени, побачив, як вежа недалечкої церкви чудово відбивалася у синіх хвилях моря. Згадавши про се, чим він був колись, а чим сьогодні, сказав отсі памятні слова: Народи були сильні й могучі — проте минулися — пишалися престоли — і щезли без сліду; були володарі, що трясли цілим

---

[1]) Вергілій: IV Екльога: Iam nova progenies [2]) Гал. IV.4 [3]) Іса. IX. 16. Мат. IV. 16. [4]) Мар. IX. 7. [5]) Mohl, l. c. 243.

світом — ніщо по них не осталося, — а церков і хрест, як стояла так і стоїть непохитно.[1])

Отже маючи такі докази вродостойности Ісуса: його чуда, його пророцтва, істнуванне Церкви — чогож нам більше потреба? Ми знаємо, кому віримо і чому віримо, перед чиїм авторитетом коримося. Віра наша не сліпа, але розумна, бо Христос доказав, що є справді Паном і Царем вселенної. Значиться: авторитет Божий в справах надприродних людині необхідний. — Амінь.

о. Л. Кунашкий

Сибілля Рудницька

Голова Товариства „Українська Захоронка"
† 30. IX. 1818. р.

Родити діти і будувати міста, це дає трівке імя; вище цього стоїть одначе ціною ціна бездоганої жінки.

Боже! Ніч темна нас огортає, глибока ніч! Не бачимо нашого „завтра", хоч ми ще так недавно витали рожевий ранок волі і повні надії випливали на безкрає море волі України. За веселим співом і несчулися ми, як той ранок минув і ніч прийшла, невидна ніч. Лиш зорі кануть, злітаючи з нашого небозводу; умирають нам великі люди; на наших очах гаснуть світла; а ми лиш на цвинтарі ходимо й ховаємо їх тлінні останки — серед плачу!

Боже!. Цеж і днесь такий день! Котрий вже день за час світової війни? Нині знова погасло на наших очах одно життя, якого ясність плила, від світла правди брана. Нині померкло знова одно життя, великий Божий дар, між нас принесений, між нас розділений.

Умерла жінка — соняшна душа; умерла мати — тепло сердешне; умерла робітниця, жертвенна працівниця на полі відбудови українського міста; умерла провідниця у праці, на найкращім полі опіки над сиротами і вбогими дітьми робучого люду, українського люду Львова.

З чужих країв, з чужого народу Вона до нас прийшла. Святої памяти жінка ця вродилися у богатій, німецькій офіцирській родині, у протестантській конфесії. Виховувано Її у німецькій культурі, яку молода Сибілля клала на ґраніт основу, на своє українське серце, яке дивними шляхами, тайними стежками Божого Провидіння заблукалося із степів

[1]) Freund: Das Glück Katholik zu sein. Wien 190[illegible]. стр. 4.

України, з гнізда ніжної любови, у чужий собі край і стрівожене холодною чужиною, скрилося у грудь маленької дитини Сибіллі.

Молоденькою дівчинкою перенеслася Вона з родичами зразу в Хорватію, а потім у Босну. В тих краях стрінулася бл. п. Сибілля перший раз із словянським Богослуженням, із словянським народом, з його мовою, піснею, звичаями і зрозуміла їх. Мало сказати: пізнала, Вона їх полюбила скорше, чим могла вивчитися їх мови, молитви і солодкої пісні. Тими піснями Вона прикрашувала свою працю, приготовляючися до вчительського звання.

По літах перенесено Її батька на службу в Перемишль. Тоді то Вона зійшла до нас з тих висот, по яких ходять у тернових вінках володарі людських душ, проповідники щирої правди, оборонці нелукавого слова, ідеалісти-люди жертвенного сповнення обовязку, учителі, що взяли в чисті руки чисте своє серце і несучи його в школу народу, поставили його на столі велике, горіюче, ясне-преясне.

На високих висотах стоїть той храм, з якого Вона до нас зійшла, зпоміж мешканців храму, робітників, орошених кривавим потом праці, вірних слуг Бога й народу в їх правдах, працівників, що їх руки від важкого труду наче та кора дубова, тверда і попукана, а серце їх, як квіт степів, ніжний, мягкий, запашний, а його краска, наче очі повні весняного світла і тепла.

Ось вам, болем стрівожена громадо, образ Її духа й серця. Зіткнувшися на українській землі з кривдженим українським народом, Вона його так полюбила, що хоч сама багата і високообразована, Вона тихцем, без волі родичів, утікає на село під Перемишлем і стає народньою учителькою.

Всю свою високу культуру ума і серця бл. п. Сибілля кидає на терезку кращого майбутнього нашого народу. Від обняття посади ще місяць не минув, як Вона вже зробилася пістункою хлопських дітей, лікаркою, порадницею, солодкою паннунцею, ясним сонічком села.

Бо мову народу Вона вже розуміє геть аж до дна тайн і почувань, що їх скрив нарід у рідне слово. Не диво! Цеж була від первовіку мова Її серця. А нашу Службу Божу, релігійну і народню пісню як Вона співала? Ніхтоб і не догадався, що ця панночка, яка з українським молитвословом у руках клячить так покірно коло сільського престола і свій гарний, звінкий голос злила з голосами в молитві розколисаних душ людських, що це дівча з багатого німецького роду, ще й не нашої віри!

В тому селі, в місцевого священика, потім Її дідуня, який Її горячо полюбив і високо цінив, стрінулися дві ідеальні душі і злучилися на спільне життя перед Богом

і людьми. З щирою радістю сказала Вона до свойого судженого: „Іду з Тобою в Твою віру, в Твою мову, в Твій народ; це ж нині скарб мойого серця".

Отак віднайшло це ідеальне серце свою почву, рідну землю, на який розвилося в велике життя, в велике Імя.

Пані Сибілля Рудницька прийшла зі своїм мужем Стефаном, ґімназійним професором, до Львова.

Каже Ісус Христос: „Не може укритися город, що стоїть на верху гори". Не укрилася й святої памяти Сибілля перед українською жіночою громадою, що шукала робітниць на занедбане поле, на тихе поле важкої праці. „Українська Захоронка" шукала інтеліґентного жіноцтва до праці над українською міською дітворою. А тут ішла на це поле простим шляхом женщина з ясною душею, що Її думка, наче щире золото, що Її діла, наче дух тихої молитви.

Дня 30. жовтня 1909. р. відбулися збори „Української Захоронки". О. скарбник здає звіт: „Українська захоронка видала на удержання двох діточих шкілок 8000 кор., а доходу мало Товариство 7.500 кор". На запит одної з пань, учасниці збору, чому ці збори відбуваються доперва по двох літах, провідниця зборів відповідає: „Українська громада Львова, на жаль, так мало інтересується товариством, що й раз на два роки важко стягнути на збори потрібне до комплету число членів".

В таку хвилю стає на чолі товариства бл. п. Сибілля Рудницька. Хотіла бути лиш рядовою робітницею, а ясним проводом стала.

То була направду проймаюча хвила, коли то Вона, скромна, почала відмовлятися від тієї почести. Одно Її переконало тай склонило до приняття проводу в Товаристві: „Пані! Предсідателька в захоронці це перша робітниця, на якій спочиває найбільший тягар". Тоді Вона покірно схилила свою головку під волю загалу і під тягар.

Почалася праця!

Товариство удержувало в той час дві шкілки у Львові, на дільницях городецького і жовківського передмістя. В чужих, наймлених хатах тулилися діти, яким попри іграшку-науку треба було ще й їстоньки дати.

І відкіля взялися всі ті вечері св. Николая, св. Андрея, різдвяна ялинка, базар з томболею, вечерниці, на яких завсіди було повно коли старших, коли молодших Українців? Відкіля взялися марки з портретом Шашкевича, чи його могили, то з погруддям Тараса, на тлі українських вишивок, олівці, розмальовані синьо-жовтою краскою, щоби дітвора заєдно мала на очах і на думці прапор України? І відкіля взялися часті відозви по часописах, відчити по читальнях про захоронку і її ціли? І відки взявся український день квітів у Львові, великі фестини, публичні пописи дітей, що

то в гарних народніх одностроях хором співали, хором гуляли, гуртом вправляли на очах здивованої української публіки, родичів і громадян, що то наче новий світ узріли? А відкіля взялася мрія про власну хату?

Коли за те все зліталися до Неї горячі і щирі похвали, Вона скромно відповідала: „Не я сама працюю, всі пані працюють, це їх заслуга".

Правда! Але ідея та й сила цеї праці плила з Твоїх очей, що так і ясніли запалом і розумною, винахідчивою думкою на тлі Твойого блідого лиця! Бо без Твоїх думок і Твоєї великої ідейної сили, не булоб тої праці.

Адже за тими веселими словами — вечерниць, попису, танцю, — крилося ціле море праці, цілі непереспані ночі біля приладжування салі і буфету, при його розпродуванню, цілі дні і вечері, переведені за шитвом одежин для дітвори, цілі вечері, переведені на нарадах то з комітетами пань і панів, то з виділами „України", „Медичної Громади" і „Вакаційних осель", з якими „Українська Захоронка" ввійшла була в порозуміння, щоби спільними силами добувати гріш на спільні великі ціли.

Щойно з цеї великої а жертвенної праці вилонювалися, наче перли та коралі з моря, такі відрадні явища, що Товариство вже по році Її проводу мало 1000 кор. звишки, що 1. листопада 1910. р. отворено третю шкілку на личаківськім передмістю, що 1912. р. має Товариство вже 5000 кор. ощадностей мимо цього, що число дітей по шкілках здвоїлося, отже вдвоє вищими стали і видатки.

А святої памяти провідниця знала лиш одну думку, щоби ще більше української дітвори стягнути в рідну шкілку. І пішли пересправи о творення шкілок в Ринку, на Левандівці і на стрийському передмісті.

Скільки ходу, скільки труду це все вимагало. Бог один вість і ця женщина, непонята в своїй жертвенности, що вмліваючи хорим серцем і вялими силами тіла, таки ще працювала. Нераз і не два лучалося, що Її зімлілу чужі люде на вулиці чутили і в дім відводили, де Її витали зажурений муж і діти, стрівожені о мамине життя.

По трьох літах такої виснажуючої праці бл. п. Сибілля зложила провід у инші руки, але в Виділі ще осталася. Жаль було цілком кидати кохану дітвору і мрію свойого життя — Українську Захоронку.

За це дожила Вона щасливої хвилі, що Товариство купило власний дім за 60.000 кор. Великий покровитель захоронки, директор „Дністра", др. Ст. Федак, станув до помочі і Її мрія здійснилася.

Пішла й вона оглядати власний дім української дітвори. Пішла і ще раз зімліла з радости і перевтоми змученого до краю серця.

Вже до дому, Їй хорій, занесено вість, що Вона за весь свій труд, за жертву життя для української захоронки стала іменована волею загального збору почетним членом Товариства.

Отак минулося життя цеї великої женщини. І перший раз заплакали ізза Її причини муж і діти всі, враз з рідними дітьми.

Не беруся тих сліз втирати, ні болю проганяти з Ваших грудей. Нині біль переможець стоїть невмолимий при криниці сліз і не дасть підійти ні навіть найтеплішому слову розради. Так нехай ллються сльози, лиш болеві не піддавайтеся. Бо прийдуть дні і прийде час, що за той пекучий біль Вас нагородить.

З часом, з місяцями, літами Її образ набере тих ідеальних красок, які затруть острий біль і пекучий жаль, а останеться лиш солодка туга за коханим лицем і глибока честь для цього великого серця в домовині. Нині Її смерть дзвонить ще глухими дзвонами скаргою Її втрати для нас. З часом виплине одначе на яву свідомість, що такою гарною смертю для любови людей, а особливо дітей, в першу ж чергу українських дітей, мало хто з Українців у тридцять шестому році життя умирав. І доживемо часу, що перед тою великою жертвою, наче перед образом красот, схилить свою голову, попри головки рідних дітей, попри твою голову, мужу, весь український люд і його дітвора. З часом перед ясність Її життя, Її Імени, що виросло на тлі материнства, на тлі будування українського міста, на тлі бездоганного життя людини-женщини, що і з могили яснітиме, як у підземнім запертї блестить золото і самоцвіти, ми побачимо Її щастя, Її вічну нагороду в Бога, за Її віру, з якою Вона жила і вмерла. Тоді хоч і без гірких сліз ми віддамо Їй нашу дань—віддамо вічну память Великій Труженниці.

Амінь.

Преосвящ. Йосиф Боцян

епископ Луцький, Львівський суфраґан

† 21. XI. 1926.

До своїх, до вірних собі, дає приказ Ісус Христос і той з Вифлеєму і той самий Богочоловік з Голгофти: „Гряди по мні — за мною йди"!

Цей приказ може нераз викликати страшний вид для людських очей, що глядять на життя крізь призму пороху землі.

Сороквісімлітній мущина на цей приказ перед нами трупом лежить.

Цей приказ може нераз великою грозою вдарити слух тих люде", яким від дитини кладемо в уха засаду про одно і тільки одно життя чоловіка — тут на землі.

Мущина в силі віку, що після науки цих людей, ще нажитись міг, не нажився! Серед шляху — упав.

По людях жах повіяв, холодний жах на громову вість, що Преосвящений Йосиф, епископ Луцька і помічник Митрополита Андрея, нагло помер, зриваючи з сердець міліонів українського народу весь квіт надії, який для нього на полі життя бл. п. Кир Йосифа розцвітати почав.

Але хто з нас своїм життям станув на шлях і йде тим шляхом, про який сказав Господь наш Ісус Христос: „Я є дорога, правда і життя" і хто з нас на життя на землі глядить очима віри, цей і нині мусить сказати: Справедливий і добрий єси, Господи, Ти, що все видиш! Свята воля Твоя, що ні на хвильку не тратить любови чоловіка і милосерний твій суд і засуд чоловіка, не тільки тоді, коли Ти чоловіка призначуєш на життя, але й тоді, коли на нього з Твоєї всемогучої десниці й засуд смерти паде так, як він упав і на бл. п. Архієрея Кир Йосифа.

Бо і для якої ще вищої ціли мав жити бл. п. Кир Йосиф, коли Він, після нашого, людського суду, що на Боже милосердя надіється, цю ціль, найвищу ціль, оглядання Бога лице в лице, вже осягнув, бо: „хто сіє на духови, з духа жатиме вічне життя" (Гал, VI. 8.).

А його душа була полем його сійби.

Бл. п. Кир Йосиф, вродився у міщанській сімї в часі, коли українські села й місточка крили великі скарби, український нарід, вільний від чужих, шкідливих душ і їх впливів; вродився в часі, коли над полями, над тихими верстатами праці наших батьків царював Христос і його свята правда. Його душа вже в тілі дитини віддана Богови його мамою, віддана ще й віковою, глибоко-релігійною традицією українського народу святій вірі, остала такою до останнього віддиху на землі. А хто віру заховав, цей із Ап Павлом може в силі віку, власне у силі віку скорше, чим у хвилях знемощілої старости, сягати по вінець вічної слави.

По цей вінець руки до Бога протягнув бл. п. Кир Йосиф.

А в Нього дідо був — коваль, а в діда внучок був — малий Йосиф.

Внучок в хаті не всидів, до кузні його тягнуло. Там же вогонь іскрами сипле, а в огні залізо горить червоними

вогнями, горить і гнеться і форми прибирає, які дає йому воля і сила і удар молота в руках коваля.

А дідо ще й оповідати вмів про тихі села, про мир хрещений, про Україну, про працю, жертву, про думки-стремління батьків і дідів наших.

А внук слухав-заслухався, і сам горів-рвався до праці коваля, що долю кращу, що волю кращу викувати хоче собі й народові.

І пішло дитя кращу долю кувати—знання добувати—талановите, трудяще дитя. І добув.

Відзначаючий у гімназії, емінентист на богословії, доктор св. Богословя, учений світоч українсько-католицької Церкви. Але вся ця наука, вся ця праця коваля, булаби ударом молота в розбитий дзвін, якщоб бл. п. владика Йосиф не був заховав того, що звукові, ударові серця в дзвін притягаючий голос надає, якщоб бл. п. Йосиф не заховав був любови, щирої, глибокої любови своєї Церкви, свойого народу.

А Він цю щиру, горячу, глибоку, просто синівську любов заховав від дитини — до гробу, заховав, і душу свою віддавав за другів своїх.

І щож більшого, вищого міг Він ще осягнути понад зміст Христової правди, що „більшої любови немає понад цю, як хто душу свою положить за другів своїх“?

А хто ціль осягнув, до мети дійшов, щож кращого йому остається, як в нагороду доброї боротьби спочити там, де на справдженій вірі, на здійсненій надії, любов, границями людського серця обмежена, розцвітає у квіт безмежної любови, вічної любови вічного життя?

Спираючися в нашім людськім суді на Боже милосердя, надіємося, що бл. п. Кир Йосиф цю любов вже осягнув, і пощож Йому ще на світі жити, коли одна хвиля життя в хоромах Господніх вартніша від тисяч літ життя на землі в тліни, в поросі, в попелі землі?

Слідячи за душею неісслідимі стежки Господні, по яких Бог людей веде, треба буде смерть бл. п. Кир Йосифа назвати, хоч і в сльозах серця, благословенною хвилею для життя українського народу, а передусім, для св. Унії. Не даром бл. п. Кир Йосиф заєдно пильно приглядався життю св. священомученика Йосафата, приглядався оком віруючого сина і вченого богослова. Слова, діла, а навіть рани і смерть, його святі мощі заєдно притягали до себе серце бл. п. Кир Йосифа. Він, вірний син католицької Церкви і вірний син тай учитель українського народу, бажав, ідучи теплими слідами великого працівника владики Кир Андрея, сповнити бодай часточку волі намісника Христового, св. Вітця Урбана VIII.: „через вас, мої

Українці-Русини, надіюся привернути схід". Бо коли молитва віруючого чоловіка є піднесенням душі до Бога, бо коли чоловік і тіло від Бога на цей підйом дістав, то якжеж краще, якжеж лекше цю душу до Бога піднести, як не на крилах рідного слова?

А бл. п. Кир Йосиф всім серцем прагнув сійбу своєї душі, святую правду нести між український народ, а ним на Схід її понести у пишній шаті східного обряду, у гарних ризах рідного теплого слова. І тому працював над українським клясичним переводом св. Письма, Томи з Кемпіс і т. д. Він жеж, син убогого міщанина, міг українському народові, що ждав від Нього помочі—рятунку, щиро сказати з Ап. Петром: „Срібла й золота в мене немає". Але в мене є для тебе один великий скарб. В імя Ісуса Христа, кажу Тобі, встань і жий, встань і вольний, чистий, благородний, жертвенний — ходи!

До цеї жертвенної праці рвав його сильний дух слабовите тіло! А тіло слухало приказів духа.

Адже мати земля так само заздрісна на життя чоловіка, як кожда мати. І земля хотіла Його забрати, коли бл. п. Кир Йосиф на другім році богословії дістав перший вибух крови. Та не для землі, видно, жив Кир Йосиф, бо Його дух землі тіла не віддав. Він витревалий, тихий, але неуступчивий, рани, землею завдані, погоїв, тіло на службу духа в!ддав. Що не вдалося землі, то й чужим людям не вдалося.

Коли наїздник у світовій війні хотів оружжям доказати лож слів ґенія, який сказав, що фізичною силою ніхто

„не скує душі живої
І слова живого,
Не понесе слави Бога
Великого Бога"

і заарештував нашого пастиря і владику Кир Андрея, то Його вірний ученик бл. п. Кир Йосиф пішов з ним добров!льно на вигнання.

У кібітках і вузьких вязничних келіях радувалися їх душі, що вони „вязні свойого Пана й Господа" під звук кайданів понесуть на схід „новий псалом нового слова". В Київі, у вязничній келії владика Андрей положив свою апостольску руку на свойого учня, висвятив Його в епископи. А царські жандарми, що так пильно стерегли вязниці, навіть не думали, що через замкнені двері увійде Дух св і спічне на голові нового наслідника Апостолів — в їх труді — на голові Луцького епископа. В Київі став єрей Йосиф архієреєм на українській землі.

Але люде — вороги своє робили. Слова до своїх промовити не дали, саміж цього слова приняти не хотіли, лиш

здоровля підривали. Піддайся — або згинь! А бл п. Кир Йосиф і не піддався і не згинув. Вернув на рідну землю, але з підірваним здоровлям. І другий раз бухнула кров, здавалося: вмре. Не вмер — і вилічився, бо жити хотів на службі духа.

І щораз ширше отвиралися замкнені на силу брами між двома ґаздівствами двох рідних братів, щораз дальший вид розвертався перед Його очима на поля, на українські поля праці для людських душ українського народу. І тут польський епископ з Пінська, бачучи в народі ще такі свіжі традиції св. Унії і тугу за своїм обрядом, якому одному вони відчиняють свої серця, наче пелюстки квіти до теплого сонця, запросив бл. п. Кир. Иосифа на Богослуження. Пінщина далекий край! Їзда довга і утяжлива, а праця велика, многотрудна на Його здоровля. Та це була хвиля, в якій мрія хоч одним промінчиком здійснювалася, і бл. п. Владика поїхав, працював і за один тиждень такої праці віддав всю решту життя.

Чи завелика жертва? Чи здійснена мрія — одна її хвиля пережита чином — негідна земного життя?

Бухнула по раз третій його кров і залила серце.

Тепер своє життя він вже віддав, бо цього вимагав вже приказ Божий.

Адже тіло Його вже було щирим, великим трудом таке змучене, що вже не мало сили продовжати земського шляху.

Піддався бл. п. Кир Йосиф Божому приказови „Гряди за мною!“ Він жеж те земне життя віддав ідеї, святій ідеї свойого життя, віддав його — кому належало, щедро і без застережень для себе. А така жертва прямо мученича, жертва побідоносна. І тому його гріб кидає ясне проміння на наш шлях майбутнього.

Оскільки є вічним якийсь нарід на землі, остільки вічною буде память про бл. п. Кир Йосифа між українським народом і вічною буде молитва до предвічного Бога о щастя його душі, о вічне щастя, щоби справдилося на Нім Боже слово, що: „Праведник, хочби, передчасно умер, найде одначе вічний спокій“ (Прем. IV. 7.) у Бога.

Амінь.

Львівська державна наукова бібліотека
№ 5263

1041 Гр. кат. Богослов. Академії у Львові 1927 2

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 2.

Львів, XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX Р. 1927.

О. Др. І. Фіголь

XI

Неділя XX.

Шануй твого вітця й матір
(*Лук. XVIII.21*)

Вулицями міста Наїн переходить похорон. Несуть до гробу одинака, сина вбогої вдови. За домовиною ледви ступає тяжким горем прибита вдовиця-жалібниця. Похоронний похід минає вже ворота міста, як надходить Христос-Спаситель. Він бачить біль нещасної матери, відчуває її горе та сльози, чує її голосіннє: „хто їй старість привитає, за дитину стане, хто заплаче, поховає, хто душу помяне“ — милосердиться над нею і каже спинитися тим, що несли домовину. Приступає близше і кличе голосно: Молодче, кажу тобі, вставай! І ожив мерлець, сів, начеб йому нічого не сталося, а Христос вертає його зовсім здорового врадуваній матері.

Отсе вже втретє в отсьому році згадує нам євангеліє про смертельну недугу або смерть дітий, яким задля надзвичайної любови їх родителів Христос чудесним способом привертає здоровлє або життє. Сьогодні вбога вдова плаче і голосить і з превеликого болю навіть слова промовити до Ісуса не в силі, тільки плачем жебрає і благає милосердя у Нього, щоби воскресив її одинака. Недавно — в неділю XVII-у — чули ми, як жінка хананейська вживає всяких заходів і не залишає ніяких благань, аби Христос уздоровив її дочку, яку мучить злий дух. Іще перед тим в неділю X-у бачили ми батька, що припадав до ніг Ісуса і молив, щоби вилічив його сина з дошкульної недуги, в яку попадав на кождім новім місяці.

Справді подиву гідний се образ, як ті батьки бажають уратувати життє чи здоровлє своїм дітям. І се чинять не тільки багачі, але й бідолахи — бо одні й другі дишуть безмежною любовю до своїх дітий. Ах! коби ви знали і вже раз зрозуміли, як ті ваші родителі вас люблять; як дуже стараються про вас, як вони справді є найбільшими по Бозі вашими добродіями та приятелями. На вас покладають

Львівська державна наукова бібліотека № 5263

вони всі свої надії, видять у вас усе. Нехайже нині стане перед вашими очима та вбється навіки в вашу память образ оцеї безмежної любови, посвяти і піклування, що їх на кождому ступні виявляють вам ваші батьки!

Якою великою є любов родителів до своїх дітий, показується з сього, що сам Господь ставить її як зразок своєї любови до нас, бо кличе через пророка: Хибаж забуде мати своє немовлятко? Хибаж їй не стане жаль рідного сина? Та хочби й вона забула, то я не забуду тебе. Глянь, я написав тебе на долонях у себе![1]) Сеї любови не описати.

Ось гляньте на малесеньке курятко—таке, що викололося щойно з яєчка. Яке воно немічне, слабосиле! А ти був далеко слабший, богато більше немічний, як прийшов на сей світ. Те курятко по кілька годинах уміє вже ходити і то добре, знає вже їсти і то тільки те, що йому не шкодить, другої чи третьої днини вже й бігає, шукає собі поживи, розріжняє, хто йому приятель, хто ворог, а в небезпеці є надзвичайно чутке на голос матері-квоки і миттю ховається під її збережливі крила. А ти? Де, де! Не кажу: вже в перших днях свойого життя, але цілих кілька місяців був такий немічний і слабонький, що треба було тебе кормити, купати, покривати, колисати до сну, берегти в день і в ночі, щоби ти не впав, не став калікою, не стратив життя, не зїв чого трійливого, чи шкідливого.

Цілий перший рік або й довше — ти не вмів говорити. Тільки з твойого плачу треба було догадуватися, чи ти недужий, чи голодний, чи може грозить тобі яка небезпека. І хтож — питаю — оточував тебе як немовлятко безмежною любовю від найперших днів? Хто носив тебе на руках, пригортав до своїх грудий, кормив, чесав, убирав — беріг від усякої небезпеки в день і в ночі? — Хто? Твоя добра, щиро любляча мати! Подумай лише, скілько то недіспаних ночий, скільки журби та клопотів, скільки сліз пекучих і горячих коштувала її твоя молодість. Вона безперервно була біля тебе та відчувала заєдно твої думки, забагання та недостачі.

Та се все ще нічого, як ти був здоров. Але що діялося з нею, як ти занедужав, коли — мовляв — ціла армія дитячих слабостий валилася на тебе? Аж лячно кождій матері згадати сьогодні про се, в кількох небезпеках життя були їх діти, як кожда з тих материй терпіла й нездужала зі своєю дитиною, як плакала гірко над її колискою, чи ліжечком, не їла, не спала, як щиючи їй на смерть сорочечку відходила просто від змислів. Чи думав ти коли над сим? А є над чим думати!

[1]) Іс. XLIX. 15.

А пізнійше, коли ми вже підростали, хто вчив нас „Отченашу“, хто водив за руку до церкви показати „Бозю“, хто вщіплював перші основи християнської етики, як не наша мати? Вона піклувалася не тільки твоїм тілом, але й душею. І що з тебе булоби, якби не її повсякчасна дбайливість, щоби тебе вивести в люди, добра та правди навчити? А ще й тепер, коли ви вже й до школи ходите, чи не відчуваєте заєдно на собі дбайливої руки матері, яка в кождій хвилині, всюди радаб вам і неба прихилити? Тому й не подивуємося, що у всякого народу, хочби і на найнизшому ступні культури — найкрасше слово — святе слово: мати!

Ніде правди діти. Та чиж батько, запитаємо — не поклав рівних заслуг біля нашого виховання? Він тяжко працею заробляв щоденно на прожиток цілої родини. Працював часто тяжко і довго, хоч може, й сам нездужав. Бувало нераз і так, що він утомлений денною працею, з руками повними мозолів вертав вечером до дому, а ми своїм криком та плачем навіть заснути йому не давали. Зрештою й він ділив труди та помагав матері при нашому вихованню. Нераз брав нас на руки, подавав їду, вводив чудовими оповіданнями в обсяг нових понять, а як у декого матері нестало між живими, він ставав і батьком і матірю і сповняв біля дитини й найнизші обслуги.

А під сю пору хто про нас дбає? Посилає до школи, платить за наше удержанне, книжки, шкільні прилади, дає на одіж, везе харчі нераз серед непривітної негоди, в часі дощу, морозу, снігів? Твої батьки! Подумай! Кілько то ваших ровесників лишилося на селі, покинули вже давно школу, а держачи слабосилою ще рукою чепиги плуга в руках, краятимуть тим плугом батьківську ниву вже ціле своє життє. Кілько з них утомлених, худощавих, блідих, стужених за світлом та сонцем іде на цілий божий день до варстату чи фабрики, щоби серед убійчих випарів машин та куряви пилу з тяжким трудом заробити на шматок щоденного хліба.

Ах! як вони вам завидують, сі бідні хлопці, тому тільки, що ви можете ще ходити до школи та вчитися? Та щож, їх немає вже кому посилати до школи, бо вони не мають уже батька чи любої матінки, вони сиротами—нераз без всякої підмоги та опіки. Ти до них не належиш, ти маєш спромогу пробувати в добрі, теплі, бо живуть твої батьки, є кому тобою заопікуватися!

Розваж тому над сим та скажи: чи заслужив ти собі на се, чи оцінюєш як слід се добродійство? Подумай, кільки разів ти став причиною їх смутку, зранив немилосерно любяче їх серце, а може добре витиснув не одну гірку сльозу з їхніх очий? Нераз ти їм дошкулив, що вони повинні були

тебе виректися, прогнати з дому і не признаватися до тебе більше. Та дивись: вони сього не зробили, вони тобі простили найтяжші промахи, хоч ти в своїй упертости і злобі навіть не уважав за конечне їх перепросити за заподіяну зневагу!

І хочби батьки твої вже нічого більше для тебе не зробили в життю понад те, що досі так запопадливо піклувались тобою, то вже те все вистарчалоб уповні, щоб ти їх ціле своє життє якнайбільше цінив, поважав, шанував та любив. Зовсім слушно сказав раз один вельми поважний суспільний діяч: Син, якому треба аж палицею в руках нагадувати його обовязки супроти батьків, не повинен називатися сином.

Але на сьому ще не конець. Батьківської опіки та помочі тобі потрібно ще довгі літа. Богато води попливе ще нашим Дністром, заки ти будеш у силі сам на себе працювати, удержувати себе власним трудом. Однак не лякайся! Батьки твої тебе не кинуть так скоро. Вони, поки їм сил стане, заєдно дбатимуть про твою долю. Самі від усього відмовляться, про себе забудуть, а про тебе ніколи! Покінчиш школи, станешся громадянином на своїому хлібі, а вони завсіди про тебе памятатимуть. Захорієш уже в старшому віці — може, борони Боже, на яку заразливу недугу (плямистий тиф, чахотку) — то чужі люди кинуть тебе одиноким, але батько твій, чи мати напевно до тебе прийдуть, чи приїдуть і будуть тебе обслугувати, як сьогодні.

В нашому шпиталі — розказував мені один лікар — лежав смертельно хорий на плямистий тиф один висший урядник. У великій горячці мучився дуже тяжко. Всі його дуже боялися, бо зривався з ліжка. Цілими годинами лежав одинокий. Та ось звістили про се його стареньку матір. Приїхала негайно. Покинула свою господарку й инші діти. А коли лікар сказав їй, що недужому вже дні пораховані, що вона тут зайва, ще й сама стратить життє, любляча мати відповіла: „Мене на світі вже непотрібно, він ще молодий, повинен ще жити, а його так не лишу, сеж мій син, все зроблю, що тільки буде в моїй силі". Осталася, ходила коло нього. І вратувала.

Ось що може мати!

Буває й таке, що неодин у пізнійшому віці зійде на манівці. Забуде про Бога, про душу, живе як небоже сотворінне, гріхи пє як воду і ніхто не в силі його опамятати, навести на добру дорогу. Він і сам то чує, що з ним дуже зле, проте грішить далі. Неодин знає про все, та тільки здвигне раменами та каже: Йому вже ніщо не поможе, хай пропадає, я вже чимало йому наговорився. Але батько та мати так не зроблять. Покличуть на бік, промовлять сльо-

зами й такими словами, що від них, як каже поет „і злодій заплакавби, дарма шо злодій“ і таки повернуть на правий шлях!

О, справді: великі се і святі імена батька та матері!

Щасливі, тричі щасливі ті діти, що мають батьків при житті!

Аби тільки хотіли се зрозуміти, чим ті батьки для них!

А кожда дитина, що забуває про се, нехай знає, що вона „в грудях не серденько, але камінь має“.

Амінь.

XII

Неділя XXI[1])

Вийшов сівач сіяти своє насіннє
(Лук. VIII. 5)

Вельми цікаве й інтересне сьогоднішне євангеліє. У ньому читається одну з найкращих притч Христових, а саме про сівача. Зі знаної всім події, що повторюється рік річно осінню й весною, добуває Христос дорогоцінні перлини Божої правди, захоплює ними своїх учеників та тисячні товпи народу.

Вийшов сівач засівати свою нивку. Бере повну жменю здорового, чільного зерна і розмітує по ріллі. Але не кожде зеренце паде на однаковий ґрунт. Одно впало на дорогу, якою йшла худобина, їхали вози, переходили люди. Вони стоптали зерно, а небесні птиці, — невідступні товариші сівача — видзьобали його. Воно не мало навіть часу розвинутися. Друге впало на камінь, ґрунт твердий й непригожий. Зійшло сонічко, усміхнулося до нього, ворухнулась у ньому зародча сила і воно почало пускати корінчики. Та ба: камінь твердий, забракло сейчас доконечної вохкости й наше зеренце, як скоро скільчилося, так іще скорше мусіло занидіти. А третє впало на добрий ґрунт, що мав богато вохкости, але поміж терне — бодяче, що там уже давнійше вкорінилося. Се зеренце скоро принялося, почало рости, пустило глибоко корінь, одначе терне далеко сильнійше за нього вибуяло в гору й обхопило молоденьке стебельце своїми колючками й віттєм так сильно, що приглушило його, недопустило до сонця так, що воно пнялося, пнялося до гори — та таки блідло, ниділо, а вкінці зівяло і всохло. А ще инше зеренце упало на добру землю, ґрунт справлений. Принялося й доспіло в колос та видало: на

---

[1]) Гомілія.

ґрунті середно добрім в трицятеро, на ліпшому в шістьдесятеро, а на найкрасшому в сотеро. І кінчить Христос словами: Хто має уші слухати — нехай слухає!

Так: хай слухає й розуміє! Через ціле життє кождої людини, кождого християнина паде на його душу наче ті пшеничні зерна посів Божого слова, посів правд і найважнійших заповідий. Особливо на душі й серця шкільної молоді падуть кождої днини щораз то нові правди, ради й вказівки. В тому багатому засіві перше місце займають правди нашої св. віри та основи християнської моралі. А падуть вони на вас уже віддавна. Чи згадаємо тут ті хвилини, коли з уст найдорожшої матінки ви вчилися по раз перший щоденної молитви, чи возьмемо під увагу всі шкільні години реліґії й ексорти у народніх школах, чи вкінці сю найбільше торжественну й радісну хвилину, в якій до вашого невинного, дитячого серденька загостив по раз перший Найліпший Приятель дітвори — Христос Спаситель у св. Причастю!

А сьогодня? Що діється на всіх годинах реліґії, в часі ексорт, усяких реліґійних один і спільних практик реліґійних — як не безнастанне засіваннє золотих зеренець Божого слова на ниві сердець повіреної нам молоді? А панове вчителі й провідники ваші у всіх инших царинах людського знання чи не чинять щоденчо того самого?

Належить тому розважати, на який се ґрунт падуть ті зерна всякої правди та які видають плоди в школі тимпаче, що ви маєте здати колись докладний рахунок з сього, як користувались ви тими правдами в часі вашого пробування в школі.

Шкільна наука — се сійба Божої й людської правди. На жаль багато зерен, тут розсіваних паде на лихий ґрунт; марніє, нидіє, не видає ніякого плоду. Діється таке саме, як із тими садами на весні. Вони цілісінькі умаєні білесеньким цвітом, листків ні видати. Та з того цзіту — богато - богато — не доспіє на овоч. Бо „вихор свисне, мороз потисне, буря загуде", дощі обібють, хробак сточить. Прийде літо: при найкрасшому врожаєви хиба справді що четвертий доспіє в овоч.

Ось так щоденно перед осьмою рано шкільна молодь, немов цвіт деревину, обліпить шкільний будинок. Я гляджу на се здалека і питаю себе з острахом і жалем: скільки то з того цвіту доспіє в овоч, скільки з вас усіх вийде з цеї школи в світ справжніми людьми, такими, за яких ми не потребувалиби стидатися. А преціньтут сіється зерно однакове: чільне, добірне й однакове для всіх. Тільки ґрунт не однаковий. Одні — як каже Христос — немов та дорога. Другі як камінь, тверді й неподатні, треті тернєм — бодячем притовченні, а останні лише ось той добрий ґрунт, на

якім зерно приймається і видає бажаний овоч. Когож саме до яких зачислити?

Ось починається шкільна лекція. Входить о. катехит, чи учитель до кляси і бере немов повними пригорщами, що найчільнійші зерна тай розсіває їх між вас з тим наміром, щоби вони падали у ваші душі тай приймалися в них. Тимчасом у клясі знайдуться такі, що на них паде зерно Божої правди чи світської науки наче на дорогу, бо вони в часі лекції вічно розсіяні, не уважають, бавляться, вертяться, читають якусь книжку, пишуть в часі викладу латинські або грецькі слова, або викінчують домашню вправу. Ось такий собі думає: Отсе все можу собі спокійно дарувати, мені сього не треба. Нехай він собі здоров говорить, а я що иншого робитиму; я й так на останній лекції був питаний, партію здав, можу робити, що мені подобається. „Слухай — каже до свого товариша, що наперід нього сидить — „ти держись просто, та заслони мене, бо я писатиму". А відомо, що всяка дорога стоїть отвором для всіх, вона не має ніякої загороди ні плоту, без перешкоди можуть проходити люди й товар, птиці й вози. Тимто до тої дороги подібні ще всі ті, до яких серця крім шкільного зерна мають приступ без розбору всякі впливи й кличі, найгірший товариш, найгидкійша книжка, порнографічні малюнки, дуже масна часопис. Отсі ворожі Божому слову засади та впливи топчуть сіяні в школі правди, а змислові пристрасти й покуси видзюбують їх до решти.

Душа других — се наче твердий камінь, скала, покрита тільки зверха тоненькою верствою ніби урожайного ґрунту, а глибше криється непромакальне підложе ліношів, еґоїзму, лихих навичок та всяких студентських викрутів: я не в силі того навчитися, я не можу, мене переслідують, то професор винен, він лихо вчить, тільки до мене причепився. Якщо на такий ґрунт паде зеренце Божої правди чи науки, то воно на хвилину ніби приймається — та миттю забракне йому життєвих соків та доконечної вохкости — щирої співпраці зі свойого боку. Тоді вже по всьому: Камінь, що в споді скривається, не дасть йому розвинутися. Кілько то разів якась сердечнійша замітка о. катехита в часі ексорти, або дуже влучна заввага п. опікуна кляси викликала в глибині душі неодного з вас гарну постанову: відтепер поступати в житю за сею вказівкою. Але чи на довго? Тільки на хвилину. Твоїй пляхотній постанові забракло витревалости — сили, самопобіди, так доконечної в житю, якщо справді хочеться виробити в собі сильний характер. Прийшла перша, легесенька спокуса, а всі добрі постанови присли й щезли відразу. Лишилось все по старому. Твердий камінь: вигода, ліношці, навички — не допустили, щоб ніжна ростинка чесноти вко-

рінилася в тобі на добре. Розбий той камінь, усунь скалу — якщо ні, то останеш в життю завдно низьким плазуном — орлом ніколи.

До камінистого ґрунту належить зачислити також всіх тих, що згори собі сказали: Я математики безумовно навчитися не в силі, історичних дат ніяким робом я запамятати не можу, латини і греки не вчуся, бо вони в ґімназії непотрібні, впрочім за тяжкі, в найвисших клясах я з пересвідчення нічого не вчуся на память і т. и. До таких, хочби професор говорив немов ангел, — даремна його праця, ні до чого всі його зусилля. Від таких учеників усяка правда відбивається, як горох від стіни.

На деяких знову паде зерно Божого слова та шкільної науки, ніби на землю добру, справлену, та на ній повно вже инших зерен, повно терня й бодяків. Такі ученики приходять до школи з найліпшими замірами, записують у зшитки все, що важнійшого почують, в науці беруть участь, та прийшовши домів, не мають часу заглянути до тих записок. Тернє й бодяче, себто: футбаль, ховзанка, кіно, театр, танці, кружки, відчити, комітети, квестії соціяльні, економічні, фільософічні, комуністичні — й всякі инші — так забили йому голову, що він поза тим більше уже нічого путнього не бачить, ні знає. Вони похлонули його цілого. Оце ті колючки, вітте та листки, що не дають принятися правдивій чесноті та науці.

Ви молоді, рветеся до життя, до діла, до широкої праці, хочете все знати, а дехто поважно мріє, щоб вибитися понад звичайних людий. Гарно! Такі пориви хвалиться! Та вважай. Рим не відразу збудували, всього відразу добути годі. Перш усього вчися, пізнавай, що подає школа, а проче оскільки стає часу. Те не втече, а сього завернути годі. Рівнож не забудь — а се найважнійше — що не тільки хлібом живе чоловік, але й словом Божим, що душа й її спасенне повинні бути у всякої розумної людини на першому пляні, бо „що поможе чоловікови, коли й увесь світ здобуде, а занапастить свою душу? [1])

А лиш декотре зерно впало на добру землю, ґрунт урожайний і під засів пригожий. Воно скоро приймається росте й дозріває в овоч. Сюди підходять усі ті ученики, що „добрим й благим серцем слово заховують", у школі намагаються винести з кождої години, хочби й найменшу користь, вдома вчаться, вправляються в чеснотах та приносять овоч: ті, що мало талановиті — в трицятеро; більше працьовиті й спосібні — в шістьдесятеро; а дуже спосібні у сотеро.

---

[1]) Мат. XVI. 26.

До якої категорії можу я себе зачислити? Як на мою душу падуть ті зеренця Божого слова та науки? Подумайте над сим добре, а сумліннє дасть вам найкрасшу і правдиву відповідь. Однак справленнє ріллі вашого серця під засів так в школі, як і в церкві до вас самих належить. Тяжка се, але мила праця. Вона дає людині в сьому життю вдоволенне й Боже благословенне, а в тому: вічну нагороду й щастє, якому ні краю, ні кінця не має. — Амінь.

о. Л. Куницький

Марія Анна Новаківська

жінка артиста маляра Ол. Новаківського

† 15. IV. 1925.

Українська многострадальна душа переживає в оцю хвилю свою свіжу траґедію!

Творчий дух України переболює свою велику втрату!

Перед нашим серцем стануло свіже горе, наче якесь обявлення. Стоїть і не розвіваєтся, як ми цього бажалиби, бо вже надто виразні обрії його, надто реальні лінії його стати, і ясний напис на його чолі — смерть Марії Анни Новаківської.

Смерть! може декому здаватися, що вона є рівнозначна з глухою тишиною. Так не є. І смерть говорить своє живе слово, оповідає про життя і про Її життя цікаве глибоке, нове.

Марія Анна досягла глибин життя, переплила його глибокими струями, його чистими хвилями аж до лиману, до цього місця ріки, в якому вона всі свої води, зібрані по дорозі, вливає у безкрає море.

Марія Анна у вічність перейшла.

А поспитаєш, сумуюча громадо, за слідами Її життя, то я їх вкажу.

І вкажу не на зовнішню многопечаливість, на неспокійну турботу о дрібні, зверхні обяви життя, бо вони далеко, далеко не є ще самим життям в правдивому і святому його розумінні.

Бо не можна назвати життям істнування звізди, що спалює себе у власному жарі, слідкуючи за часом свойого істнування.

Бо не живе ростина, борючись кожду хвилю життя своїм тихим завзяттям з матінкою землею за краплю соку — поживи собі на ріст, що осінню зломиться, і на цвіт, що зівяне.

Життя людини це та творча сила, що своїм ясним лицем, лицем чистим, обернена до Бога, творить у тихости великі діла на Його честь і на користь своїх невмірущих другів — людей. Оце і є правдиве життя людини, вічне життя, якого початок починається вже тут на землі.

На тлі міського образу, з усіми його чертами, з його шумом і клекотом, з його нервозною погонею за життям, відбивала, виріжнювалася тиха стать селянки. Між сотками тисячів міського люду стояла вона одна, незвичайна, не з цього кола, а одначе вища від нього, володарка його. Одежа в Неї рідна, селянська.

А стать, а вираз Її лиця? Вони надавалися на образ матері в гуртку дітей, вони могли послужити до образу Мадонни, що людям, задивленим у свої терпіння, сама страдальна, відчиняє очі на простори щастя, на далекі, майбутні, а одначе такі певні для всіх тих, що схочуть вслухатися в голос творця цього щастя — в голос Христа: „Прийдіть до мене всі втомлені і обтяжені, а я успокою вас“ (Мат. XI. 18)

Те, що бачили Її великі очі і що чув Її слух, здійснилося. Марія втомлена вже прийшла до свойого хреста і до свойого Христа, щоби відпочати.

Прийшла як тиха, глибока вода, що човен на собі несла, а в тім човні людину, що була і нині є і буде по вік скарбом життя України, цінністю української нації.

Марія Анна уроджена під Краковом в Моґилі, девятьлітньою сільською дівчинкою стрінулася на свойому шляху з велитнем духа, артистом малярем Олексою Новаківським, і стала Його служебним духом. Сільська дівчинка стрінулася з найвищою культурою, з творчою силою людини, і поняла її.

І як піднеслася оця сільська дитина на ці високі висоти?

Для мене це ясне.

Найвищі правди дійсної культури є однозначні з вічними, незмінними законами Божої природи.

А що Марія Анна своєю чистою душею пізнала самого найвищого Творця Бога, а її будучий муж, тоді Її учитель, умів заховати в дитині чисту, ясну, незіпсовану душу, оберігаючи Її від ложної культури міста, від його штучних світел, від цього ложного блеску, якого символом позолочене дерево, точене червяками, так збулася в її душі злука двох дійсних культур: одної від Бога, а другої від людини.

Так почалося Її нове життя. Її провідник у житті, ґеніяльний маляр, що творив на полотні гармонію красок, дав почин Її гармонійному житгю, в якому Її душа почала

свідомо жити красотою божого дня, сходячого сонця, розцвілої деревини, артистичної будівлі, високих ідей і вічних правд, почала жити дійсною гармонією життя людини, на землі до Бога розмоленої.

І коли Її муж кидав на полотно образи, твори безсмертної штуки, Вона, знаючи вже найглибші тайни творчого духа, почала ткати живий і прегарний, свій оригінальний взір самого життя, щоби його образ вийшов артистичний.

Тому Вона, хоч силою обставин і ввійшла у так звану інтеліґентну сферу, до своєї смерти не скинула з себе ріжноцвітної, гармонійної в живих красках сільської одежі.

Тому Вона вміла бути так дуже природною, а всежтаки так ґеніяльно гарною моделькою до образів творчого духа свойого мужа.

Тому Вона вміла стати своїому мужеві джерелом щастя, образом матері в окруженні діток, матері, що від свойого образу, киненого своїм мужем на полотно, ріжнилася тільки живим серцем, що вміло горіти ясним огнем жертвенної любови, таким вогнем, що від нього ставало ясно і тепло в робітні українського маляря.

Тому Вона вміла так щиро молитися рідним словом свойого мужа в тім храмі св. Юра, який для нас смертних людей пишається невисказаною красотою на образах — св. Юр в сонці і любови Її мужа і Її.

Уроджена в Моґілі під Краковом на польській землі, спочила Марія Анна в могилі на українській землі, наша серцем, наша посвятою, наша тим безцінно цінним життям, яким Вона була свойому мужеви, українському артистові, натхненням його творчого духа, силою в боротьбі з буденними турботами життя, володаркою в поході на щораз вищі і щораз глибші висоти творчости, а рівночасно *солодкою, тихою рабинею мужа і дітей.*

Оце є правда Її життя, що коло Неї тепер обявлена стоїть, бо правді ніде скритися, ні навіть під образом смерти

Смерти? При цій домовині те слово немає місця. Ти, мужу, ти сам не дав Їй умерти. Бо ввійдеш у хату з діточками, а Вона сама, наче жива з образа всміхнеться до тебе, тулячи діточки, яких ти за ручку ведеш, до теплого лона матері. В цю хвилю прийде до тебе і невидимо стане коло тебе Творець і учитель ґеніїв і тихим голосом, як легіт холодячого у спеку вітру, скаже тобі, шепне тобі в саме сумне серце... „Не плач!“ Вонаж не вмерла, а спить, бо високими шпилями і скалистими стежками йшла ця прегарна жінка, людина життя глибокої правди ...і змучилася.

Колиж Вона проспиться і відпічне від всіх трудів, які Їй завдало життя на землі, Вона встане — воскресне! Бо на цім шляху життя і правди, яким Вона ішла, справді стрічає людей умучення, нераз аж смертельне умучення, але ніколи не стрічає їх смерть, бо: „Такою є воля мойого Вітця, що послав мене, щоби кождий, хто бачить Сина і вірить у Нього мав життя вічне, а я воскрешу Його в останній день“ (Йоан VI. 40).

Амінь.

Олена Малішевська

член Виділу „Української Захоронки“

† 6. I. 1922.

В імя Отця і Сина і Святого Духа, в імя Бога живого до живої душі прощі щирої слів кілька.

Хто в житті не мав любови Бога, любови родини, любови людини, любови дитини, той змарнував життя. Бо життя це не пустка, а повнота праці, посвяти духа, істини, людей і діл. І щасливий той, хто розумні, святі бажання життя задовольнив і вижив їх так, як виживається страву і лік, що боронять від слабости, від смерти.

Таких життя ніколи не опускає!

В Бозі надія, що і Її, бл. п. Олени, життя не опустить серед того глибокого сну, якому між людьми імя „смерть“.

Чи оповідати Вам про Її життя? Боюся це робити, бо добрі діла, ті звичайні добрі діла, предмет тихої, сірої праці, якщо на них глядіти в хвилю їх родження, є приманчиві; колиж їх переповісти словами, вони буденніють, бо вони у буддень родилися. Щоби побачити всю торжественність доброго діла, звичайного доброго діла, подання спрагненому глітка води, треба святою вірою відчути ціле їхнє велике призначення на полях вічности. Щойно тоді набирають ці діла такої красоти, такої ясности, що сам Господь одівається у них, як у світлу ризу, одівається на людських очах на те, щоби люде доброму ділу торжественну пісню заспівали.

Оцеї пісні торжественний день саме нині настав, день смерти і похорону бл. п. Олени. Співаючи Богові пісню життя, треба нам у неї вплести щиру подяку добрій, ідейній, благородній людині за вид добрих діл. Подякувати Їй треба за теплу руку, за тепле серце для дітей, що її життя часточкою вони росли і підросли до літ, в яких уже самі починають жити.

Подякувати Їй треба за великий дар для тих дітей, що ще лиш їсти, сміятися і любити вміють, діти зі шкілок Української Захоронки, бо ще маленькі вони.

Подякувати Їй треба від Виділу Товариства за це, що Вона звернула своє серце і частку праці в русло добра цілого народу, в кращу долю його дітвори.

Дай Тобі Боже, Труженнице тиха і щира, щоби за ту працю Тебе в Бога добра доля не минула! Бо Ти пішла тепер на рішаючу стрічу з вічною долею, з вічним життям, із щастям, з правдою — з Богом самим. Щасливої стрічі, щасливого вічного життя желаємо Тобі. І не безпідставні ці наші желання, бо вони опираються на основах Божого суду, змальованого ясним словом Христа. Хто голодного накормив, спрагненого напоїв, невіжу навчив, людей, дітей любив і їм, особливо їм: тим найменшим Христовим брагчикам і сестричкам, помагав, цей праведником назветься і „піде в життя вічне“ (Мат. XXI. 46).

Ця думка і правда нехай злагіднить наш пекучий біль, сумна громадо, в день земної розлуки.

А хто більший біль має, той нехай глибше зачерпне з криниці любови, щоби і в болю Їй тільки любов передати на той світ у наш святий вечір, а в Її новий, святий, вічний день. Біль і любов молитвою, як квітом оплетім і пішлім за Нею, за Її доброю душею, щоби й Вона знала, що для нас Вона не мертва, а жива, живе у нашій добрій, вічній памяти. Амінь.

Варвара Лєхова

Кольпортерка українських часописів

† 4. VII. 1925.

Сказав Господь Ісус Христос: „Як хто хоче за мною йти, нехай візьме свій хрест і йде слідом за мною“, бо з чужим хрестом, чи без хреста ніхто не може потрапити на слід і дорогу правди.

Невченим, але нелукавим умом зрозуміла це бл. п. Варвара і, як зрозуміла цю правду, так її і виконала в житті. Вона пішла в життя, несучи свій хрест. На цім хресті була виписана Її любов до Бога, до церкви, до свойого обряду, до рідної мови, до свойого народу, до рідної землі, до України.

На кождім з тих слів є рани, сліди терпіння, завдані їм людським нерозумом, людською гордістю, людською захланністю. Тому нелегко ці слова нести через життя

і в життя. Але на кождому з тих слів, на кождій з тих правд є вибита печать невміручости, тому жаль їх покинути. Той хрест, свій хрест, страдальний а люблений, Вона несла покірно і витревало.

Несла, бо любила його так, як любиться кусень хліба, не вижебраний, а запрацьований кривавим потом і сльозами.

Для цеї любови, що в Її душі дрімала, збудилася Вона тоді, коли збудився увесь наш народ в рокові дні свідомости свойого життя і прав до життя. Тоді збудилася і Вона, бл. п. Ляхова, і заговорила, наче дорога — вулиця промовила.

Хто з нас цього не тямить — не знає? Під „Просвітою" стояла Ляхова окружена часописами і живими людьми. І нісся металічний звук Її голосу в р. 1918: „Вперед — вперед", купуйте часопис, читайте і йдіть вперед! А в пізніщих роках: „Діло — діло!" Купуйте, читайте і творіть добре діло! „Нова Рада — нова рада!" Купуйте, дізнавайтеся і раду давайте собі, самі собі давайте добру раду! „Свобода — свобода!" Купуйте часопис і свободу добувайте, хочби й ціною крови! І який тільки чесний український часопис появився, Вона його поширювала, вбиваючи своєю діяльністю вплив продажної преси.

Аж до останніх місяців ми всі чули Її голос, як голос народу. Про бл. п. Лєхову говорили, що Вона українізує львівський Ринок!

А як Вона плакала за Стрільцями, а як боліла з вязнями, сама теж одна з вязнених. Її плач це був плач дзвона у хвилях жалю, а Її зов, це був зов дзвона у хвилях трівоги. Здається, на такім невиднім після людського суду становищі, а Вона многим, премногим, що вже хотіли засипляти в неволі, не дала заснути!

Аж нагло урвався той голос, втих його звук і нас огорнув смуток. Це трісла криса дзвона, бо сильно і без перерви вдаряло Її серце, Її хрустально чисте серце у крису, літа цілі. А серце спалив жар любови.

І нині ми ховаємо з усею честю вже лиш тлінні останки цього життя, цього щиро і жертвенно працюючого життя. На цім похороні просім Бога, щоби не даремний був той жар, який спалив Її серце. Просім Бога, якого Вона любила, з яким ще перед смертю злучилася святим Причастям, до якого не боялася йти, готовлячися спокійно в далеку дорогу, на вічний шлях, щоби перед порогом Її вічного щастя відлучив своїм милостивим судом від Неї біль і скорбну печаль, а дав Їй життя і побіду — те, чого Вона хотіла дожити. Просім Бога, милосерного суддю, щоби простив Їй блуди, бо Вона много любила!

Блуди? Щож я говорю? Щиро говорю! Бо хто з нас живих не зблудив і не згрішив, нехай кине каменем на

цю дорогу нам домовину! Тільки є люде в світі, що свої блуди, свої гріхи вміють заслонити стінами своїх хат, гомін гріха вміють приглушити мягкими коврами і шовками, штучними формами облуди.

А в Неї сердешної цього всього не було. Її серце було з чистого хрусталю, Її душа була з ясного світла. Ця людина жила на очах всіх, серце своє на долоні носила, а щире чуття і неложне слово на устах. Вона й своєї хати не мала, бо Її хата була збудована з холодного каміння міського бруку, з шумного вітру, і з зимного дощу, з горячого сонця, з пороху вулиці і з світла дня.

І деж було Їй скритися з своїм щирим серцем? Але хто розуміється на цім самоцвіті, той мусить одначе віддати глибоку честь цій кольпортерці, а в дійсности великій, ідейній, жертвенній людині, що з днів свойого життя, з великих днів починаючи від 1. листопада 1918. р., зробила свій власний жертвеник, на якім згоріла в чистому вогні чистої, ідейної любови. Не вмерла Вона, а згоріла і попелом землі відходить від нас.

А ми приятелі Твої, Покійнице сердешна, в останнє прибігли до тлінного костиря, щоби сказати Тобі щире „прости, прощай“ і „до побачення“. З холодного бруку ми підіймаємо Твоє закрівавлене слово, слово як калину червоне і понесемо його у наш світ чистими руками, горючими серцями, жертвенними душами народу, нам на взір, а Тобі на вічну память Амінь.

Домбчевська

вдова по священнику, пароху

† 14. VIII. 1920.

„Ісус усівши (в храмі) проти скарбони, дивився, як нарід кидав мідь у скарбону. І многі багаті кидали багато. І прийшла одна убога вдовиця і вкинула дві лепти, це є: кодрант. І прикликавши своїх учеників, сказав їм: Істинно кажу вам, що ця вбога вдовиця вкинула більш від усіх, що вкидали в скарбону. Бо всі з того, що їм збувало, кидали, а вона із свойого недостатку все, що мала, вкинула, весь свій прожиток“.

Марко XII. 41 — 44.

З храму життя на землі через ворота сну виходить день у день велика громада людей у инший світ. І кождий з тих людей мусить перейти коло скарбони, в яку мусить

вкинути те, що призбирав в житті й кождий мусить перейти суд, Христовий суд, Який жеж той суд инакший від поверховного людського суду, що видить, міряє і цінить лиш зверхню величину діл й жертви. А Христос цінить кожде діло після його внутрішньої вартости так, що мале на позір діло може дістатися між великі добрі вчинки, а її творець людина між великих людей, на яких треба звернути увагу й честь."

Між тисячами, що перейшли цю браму сну, до тих великих треба зачислити й цю скромну своїм зверхнім становищем вдову по українськім, католицькім священикові.

Вона була вихована серед дуже скромних, матеріяльних обставин у хаті й серед квітів у городці, серед молитви у твердому, сірому житті села і серед мрій про кращу долю, серед мрій, перебиваних наукою родичів, що виховували доню для найвищих ідеалів людства, хоч і не вживали цього високого слова, знаючи для нього инше слово будного дня „обовязок".

Молоде життя плило і щораз виразніше малювало долю дівчини. Доня стала жінкою священика, старшою сестрою сільських жінок, мамою селянських дітей, учителькою дівчат і хлопців, страдальницею недолі народу.

І добре було Їй з тим. Вона мала дім, в якому рядила рідними дітьми, мала дні повні жури й радости. Весь цей труд Вона серцем подолала, великий труд жінки, мами і громадянки.

Аж одного дня сумно дзвони заграли над трупом Її мужа, а звук тих дзвонів гонив Її з хати, гонив із села вдовою з дітьми — сиротами.

То був біль!

Здавалося, зломиться людина!

А Вона лиш притихла, як та пташка притихає, що в бурю, серед громів співати перестає, щоби по бурі в погоду на иншій галузці спів свій продовжати.

Вона далі молилася, працювала і служила своїм дітям і їх долі. Вже не мамою, а бабусею коханою служила Вона любим внучатам, забуваючи про себе, уповаючи на Бога і на його слово: „Не журіться вашою душею, що вам їсти або пити; ані вашим тілом, у що одягнутися. Чи душа не більш корму, а тіло не більше одежі? Глядіть на птиці небесні, що не сіють, ані не збірають у стодоли, а ваш Отець годує їх; Чи ви не багато ліпші як вони?" (Мат. VI, 25 — 32). І в цій безжурности лелії і небесної птиці про своє завтра Вона дорешти життя дітям і внукам віддавала, щоби не все заберала немічна старість і смерть.

Аж другий грім ударив у погідне небо Її серця сивим волосом голови, як білими хмарками, прикрите.

Львівська державна наукова бібліотека 5263

1631 ГВ 24-2390-I 1927-8

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 6.

Львів ХХХХХХХХХХХХХХХХХХХХ Р. 1927.

о. др. І. Фіґоль

XXI

Неділя XXVI

(Докінчення)

щастєм, а внутрі прегіркі, викликують розчарованнє, песимізм та зневіру. Людина кинулася стрімголов добувати собі вимріяне щастє й то за всяку ціну — та до щастя не дійшла. Тож не дивота, що витративши цілу життєву енерґію в погоні за уроєним щастєм, а добувши по найбільших заходах жмінку пороху та соломи, зболілий та огірчений чоловік приневолений був сказати за Соломоном: Марність над марнощами і все марність!

І ви всі мрієте про щастє, до нього змагаєте! А чи ступаєте властивим шляхом, чи в належному напрямі? Неодин із вас мріє про здобуттє великого знання, науки. Скінчити з відзначеннєм ґімназію, так само здати матуру... потім студії університетські: фільософія, література, техніка, або медицина. Заздалегідь бачить себе над сгосами книг, рукописів, за научною працею, з титулом доктора. Розголос, слава, впливи.. щастє... — Гарні се мрії, але чи щастє? вдоволенне? Далеко ще до сього, бо де певність, що здоровлє і сили допишуть, що найдуться конечні до сього матеріяльні засоби? А хочби се все й сповнилося, чи душа стане вдоволеною, нічого вже більше не запрагне? Де там! Ось сама думка, що ще всього не вміємо, що ще є далеко більше вчені за нас, більшу мають славу, — скільки ще квестій нерозвязаних — підорвуть у самих основах те наше вимріяне щастє!

Ґроші, майно — се підстава життя, роздумує другий! Уладжений з комфортом дім, вілля, — обстанова в ґуцульському стилі, — елєктрика, телєфон, власне авто, богато ґроший, доходів — а з ними воля — ось моє щастє! Чи справді? Тож знай, що за дорогоцінними занавісами княжих теремів криється часто несподівано богато біди й нужди, хоч й не матеріяльної, а стократно ґіршої, бо моральної. „На дорогу сукню королевої паде нераз більше сліз, ніж

Львівська державна наукова бібліотека 5263

на грубу запаску неодної селянки" — сказала раз королева Піємонту до кардинала Мермільода, який застав сю велику паню в королівській палаті із заплаканими очима.[1]) А син найбільшого на світі богача Ротшільда, відобрав собі життє в 22-у році життя; певно не їзза браку гроша. чи вигоди. „Вечерниці, танці, забави, балі, жіноче товариство — всякі новомодні спорти — отсе моя задушевна мрія", думає инший. Отсе може ущасливити людину. Воно так любо, любо забавитися! Любо — не перечу — та тільки на хвилину, малий часочок. На ціле життє не вистарчає. Перейде молодість, ослабне охота, замовкне музика й спів — а в серцю, що мріло в них знайти щастє, лишиться пустка, гіркість та болючі спомини![2])

Щож отже? Не має щастя на сьому світі, все тільки злуда, обман? Отже сумніватися у все та нарікати?

О ні! Так зле не є! Щастє є, його можна досягти, тільки не в земних добрах, бо вони не трівкі, не для всіх доступні. Вони лиш осліплюють чоловіка ложним блеском, приманюють до себе та зводять. — Правдиве щастє є тільки в Бозі та в життю по його заповідям. Він один лише в силі заповнити глибину людського серця, пожираного горячою жадобою посісти безконечне добро. Як дитя на лоні матери, так ми люди тільки на лоні Бога, нашого найліпшого Батька, можемо вповні чути себе щасливими. Досвідчив сього в повній мірі у своїому життю св. Августин, тому й каже: Сотворив Ти нас, Господи, для Себе й неспокійне є серце наше, поки не спічне в Тобі![3])

Ось де щастє, ось який шлях до нього!

Розказують, що вмирав у одному краю дуже молодий цар. До нього покликано богато лікарів, та вони не були в силі що небудь йому помогти. Вкінці найшовся якийсь старець, який сказав: Цар може тільки тоді видужати, коли вбере на себе сорочку із щасливого чоловіка. Негайно розіслав той цар своїх слуг по всіх усюдах, щоб вони винайшли щасливого чоловіка, та хочби за найбільші гроші купили в нього сорочку. Довго шукали слуги щасливої людини, та годі їм було її найти між усіми суспільними панами, бо ні урядовці, ні селяни, ні міщани, ні купці, ні молодь, ні старики не почувалися щасливими. Знеохочені, сумом прибиті вертали царські висланники з порожними руками до дому. Аж на відлюдному передмісті столиці побачили вони веселого зарібника, що з мішком на плечах, з піснею на устах вертав до дому. Царські слуги присто-

[1]) Коренець: Отче наш стр. 91.
[2]) Winkowski: Egzorty III. стор. 130, 248.
[3]) Confessiones I, 5.

нули та запитали його, чи він припадково не знає якої щасливої людини. „Я сам щасливий“! Сказав без надуми зарібник. „Як? Що? Ти?“ допитували недовірчиво царські висланники, та стали прохати його на чім світ стоїть, щоб їм відпродав свою сорочку. Але наш зарібник був без сорочки. Свою сорочку подарував саме своєму хорому сусідови. Колиж слуги дивувалися, яким робом може почуватися щасливою людина, що не має навіть сорочки на собі, відповів він ось так: „ Працюю тяжко і тим робом заробляю на хліб насущний, нікому не чиню зла, числюся завдно з тим, що приказує 10 заповідий Божих, боюся гріха тай тому почуваю себе щасливим“!

Ось дивіть, без сорочки, а щасливий! А кільки є в сорочках та ще й в яких — а мучаться після житте! Живіте подібно, як сей зарібник, по Божому, по Його заповідях — а будете щасливими. На ваших обличах яснітиме ясний усміх вдоволення, а в серцях ваших царитиме вічна весна щастя. Амінь.

XXII

Неділя XXVII

І застидались усі його противники (Лук. XIII. 17).

Субота. Святочний день у жидів. Фарисеї навчали, що в суботу не можна нічого робити. А Христос навчає в божниці. Зібрані тут книжники і фарисеї наглядають за Ним, чи не уздоровить кого в суботу, аби мати нагоду негодувати на Нього і зараз обезцінити та понизити всяке Його діло. Була там тоді у божниці одна жінка, вже від 18 літ скривлена і ніяким робом не могла випростуватися. Знаючи задушевні гадки своїх ворогів, прикликав Христос сю жінку до себе і сказав їй: „Жінко, ти вільна від своєї недуги“ — і положив на неї руки. Жінка зараз випростувалася і славила Бога. Гнівний за се старшина божниці став негодувати і промовив до народу: „Є шість днів у тижні, в котрі годиться роботи. В сі дні приходіть і лічіться, а не в день суботний!“ Ісус відповів йому: „Лицеміре, чи кождий з вас не відвязує у суботу свого вола або осла від ясел і не веде поїти? Чиж не годиться сю доньку Авраамову, котру сатана через 18 літ держав звязану недугою, визволити від сих узів у день суботній“? І застидалися всі Його супротивники, а весь нарід радувався всіми Його ділами.

І щож було причиною, що старшина божниці замісць думати й говорити з пошаною про науку й діяльність Христову, перевертає все до гори дном, змальовує все у лихім світлі, аби тільки підкопати Його значінне? Він, мовляв, зневажає суботу? Зависть! Зависть була жерелом, з якого виринали безчисленні наклепи, перекручування й натягання на свій лад усього поступования і навчання Христового. І так було завсіди. Щонебудь творить Спаситель, вони все на лихо звертають та перекручують. Уздоровляє в суботу хорих: ого! вже зневажає день святочний; чинить чуда: — тут ділає — кажуть — не Божа сила, але се діється при помочі злого духа, Велзевуїла; вишукує і пристає з грішниками, щоби їх навернути — вже доказують, що Він стає прихильником їх гріхів; не відповідає на їхні підступні запити — є облудником, та вдає, що ніби все знає; відповідає: є — кричать — богохульником, творить себе Сином Божим. І так завдно.

Те саме чинить зависть і тепер. Всі злобні посуджування, всі ненависні видумки на других походять із неї. А що вона проявляється часто і між вами, закрадається часто і в шкільні мури, тому сьогодні приглянемося близше тому поганому гріхови і розберемо:

1) що таке зависть,

2) які погані її наслідки.

1) Зависть се нехіть, відраза, неприхильність до свойого ближнього з причини його щастя, а злорадісна втіха з його нещастя, невдачі. Хто сумує тому, що другому добре ведеться, у всім щаститься, що другий має великі здібности, богатших батьків, що його люблять товариші й учителі — хто із отсих понук свойого ближнього чи товариша не любить, обминає, переслідує — сей зависний. Хто роздратований, невдоволений, якийсь несвій через те, що ближній має якесь добро; хто думає собі, що — через те добро — його якслід не доцінюють, менше славлять, менше відзначують — сей зависний. Подібно заздрий той, хто радіє злобно, коли бачить, що другого стрінуло якесь нещасте: от у школі твій товариш не вмів лекції, щось загубив, забув дома, не приніс якогось шкільного приладдя; за се його покарали, а ти в свойому серцю з того злобно усміхався — знай, що ти зависний.

Однак звичайно зависть не вдоволяється самим внутрішнім огірченнем, неприхильністю, чи ненавистю супроти ближнього, але проявляється назверх у їдких, докучливих словах, часами і в поганих, гидотних ділах. Ось приклади: Два зависні лікарі живуть у одному місці, ще й мешкають при одній вулиці. Хорий покличе одного з них, а що хороба не уступає, кличе за кілька днів другого. Сей другий дуже зависний. Що він робить? Бере рецепту, що її написав

перший лікар, читає, киває головою, знизує раменами. Те все приявні в кімнаті добре завважують. Потім щось думає і заявляє, що сей лік нічого не варт, він навіть не на таку хоробу, а лікар, що його записав, просто нічого не розуміє. А вмре недужий, оба лікарі складають вину один на другого. Або два купці: Піди до одного на закупно і спитай дещо про другого. Зараз почуєш несотворені річи! Той другий се обманець і злу вагу має і фальшиву міру, весь товар у нього ні дочого, цукор не солодкий, перець не гіркий і т. д. А яка причина сеї мови? Зависть![1]) А шевці що? В їх кількох на одній вулиці, кожний хвалить тільки свій товар, свій ремінь, свою роботу. Тільки він один майстер, инші то самі полатайки, просто партачі. В його обуві походиш більш як три роки, в обуві того ні місяця. Він вчився у Львові, чи в иншім великім місці, той поза Мостиска чи Тисменицю й носа не показав. Тому наш швець вічно жаліє над тими, що даються так обдурювати та йдуть замовляти обуву не у нього, а в других.

А таких зависних повно всюди. Із зависти убив Каїн свойого брата, невинного Авеля; із зависти розгорілись сини Якова такою ненавистю до свойого брата Иосифа, що продали його в Єгипет; із зависти напосівся Савло на житє найвірнійшого і найприхильнійшого собі Давида; із зависти постановили лукаві фарисеї позбутися за всяку ціну найсвятійшого Христа Господа та домагалися хрестної смерти на Нього у Пилата. Як бачимо зависть спричинює дуже богато всяких гріхів та чимало поганих учинків.

2. Правда, що земні добра не між усіх однаково розділені, правда, що і між вами є ріжниці щодо таланту майна, чи зверхнього вигляду. Але мої дорогі! Хто над нами найвищим Паном, хто се розділив між людий усі дочасні добра? Сам Господь який знає, кому чого потрібно, Йому вільно дати одному слузі пять талантів, другому два, а иншому тільки один. Він яко Наймудрійший знає, що чинить, а яко Найсправедливійший не може нікому заподіяти кривди. Одначе нехай памятає кождий, що кого наділено пятьма талантами, має звернути аж десять, а тому що тільки дістав один, вистарчить, якщо викажеться ще одним. Хто більше з вас одержав способностий та має нагоду вчитися серед красших матеріяльних засобів — від того Господь зажадає видатнійшої праці, солідніших успіхів, красшого поступу в науці і в чеснотах.

Хто отже завидує другому, сей виступає проти волі й постанов самого Бога, сей стягає на себе Його гнів та справедливу кару. До нього зовсім справедливо може ві-

[1]) Stolz: Vater unser 1894. III. T. стр. 47—51.

дозватися Господь словами євангельського господаря: „Друже, не кривджу тебе... Хибаж не вільно мені робити зі своїм, що хочу? Чи твоє око лукаве, що я є добрий?“[1]).

Зависть суперечить цілком обовязкови любови ближнього. Ісус Господь навчає: Усе, що хочете, щоби робили вам люди, то і ви їм робіть...[2]) Люби свого ближнього, як себе самого...[3]) По сім пізнають усі, що ви мої ученики, коли любов матимете між собою..[4]) А св. Павло додає: Хто любить другого, закон сповнив[5]). Значиться: правдивий християнин вважатиме щастє й нещастє ближнього за свою власну долю й недолю, як каже норма: зі сумуючими сумуй, з веселими веселися. А чи окрилюють такі почування зависника? Чи не сумує він над добром ближнього, а не радіє його нещастєм? Чи можна собі подумати щось більше суперечного з любовю ближнього, тим головним обовязком правдивого християнина?

До сього додаймо ще й се, що зависть не приносить ніякого хісна. Бо коли всі инші грішники находять у своїх гріхах певне вдоволенне та приємність, то зависний їх не зазнає, бо зависть його найбільшою мукою, хробаком, що завсіди гризе його в нутрі, огнем, що висушує і зїдає його, як про се говорить св. Дух: „Лагідне серце — життєм для тіла, а зависть їзжирає й кости“[6]).

Зависний став иноді невмолимий, без серця навіть для приятелів, кревних та добродіїв. Він подібний до тої недоброї матері, що то станула враз із другою жінкою перед судом Соломона в спорі за дитя. Ся нелюдська мати на приказ царя: розтяти живе дитя на дві частини й таким робом погодити обі жінки, закликала: „Добре, добре, розтинайте, хай не буде ні мені, ні тобі“.[7]) А як часто говорить і ділає так само зависний[8])!

Як далеко у своїй злобі може посунутись зависний, як ся вада є чимось надто поганим, покажеться нам з отсього прикладу: Один богатий, дуже благородний пан мав у себе двох слуг: одного роботящого та чесного, що служив у нього десять літ, а другого велике ледащо, дуже зависного, що пробув на службі у нього тільки пять років. Склалось так, що згаданий панок справляв у себе велике родинне свято і з тої нагоди хотів щедро обдарувати свою прислугу. Тому кличе до себе своїх слуг, щоби їм власноручно роз-

---

[1]) Мат. XX. 13.
[2]) Мат. VII. 12.
[3]) Мат. XXII. 39.
[4]) Иоан. XIV. 35.
[5]) Рим. XIII. 8.
[6]) Притч. XIV. 30.
[7]) Царств. III. 25—27.
[8]) Кміт: Проп. нед. стр. 180, 181, 182.

дати гостинці. Старшого якраз тоді не було дома. Перед паном явився тільки зависний ледарюка. „Маєш право вибирати — промовив пан до нього — і скажи щиро, яке твоє бажання. Але знай, що твій товариш, якого тут немає, дістане всього вдвоє тільки, що ти, бо він двічи довше від тебе у мене служить". На ті слова люта заздрість заволоділа цілим єством поганого слуги. Щоби закрити своє зворушення, попросив проволоки, щоб нібито надуматися, чого саме просити. Пан пристав на се. Слуга відійшов і думає: „Скажу — укладає, — пане, даруйте мені коня — то зле, бо мій товариш дістане два; попрошу села, то не добре, грошей — так само. Чого тут просити, щоб він не вийшов ліпше, як я. Ага! вже знаю". Заздрість піддала його страшну думку. Зголошується перед паном і каже: Пане, виколіть мені одно око, а йому виколете обидва". — „Геть зперед моїх очей! — крикнув справедливо розгніваний пан, — ти не на ласку, а на кару заслужив собі такою просьбою" — та велів його відповідно покарати!

Ось до чого спроможна заздрість!!!

Стережіться тому пильно сеї погубної пристрасти, що витискає на людині пятно Каїна та — по словам св. Отців — чинить її рабом сатани. Не завидуйте нікому й ніколи! Коли тільки зринає у вас неприхильна гадка, коли заворушиться неприхильне почуванне супроти ближнього, придавлюйте їх у зароді. Знайте, що се нічого иншого, тільки заздрість стає на порозі вашого серця!

Від заздрости належить відрізнити так зване суперництво, себто бажанне дорівнати ближньому в добрім, особливо в поступі у чеснотах. Воно не є грішне. Навпаки: висшість, яку бачимо у другого, стає нам нагодою, звернути більшу увагу на власні недостачі та намагатися їх усунути. Св. Антоній пустинник ходив від одного до другого пустинника та приглядався точно, чого саме йому недостає до християнської досконалости, а як тільки що запримітив у другого доброго, старався його в тому наслідувати.

Таке шляхотне бажанне, така шляхотна амбіція, щоби дорівнати тим, що від вас ліпші, набожнійші, пильнійші — нехай кермує вами у вашому життю, бо людина не для землі, а до небесних висот сотворена.

Ad maiora natus sum.

Амінь.

XXIII

Св. О. Николая Чудотворця

Блаженні милосерні, бо вони милосердя доступлять. (*Мат. V. 7.*)

Голосне й славне імя св. Николая по цілій українській землі. Немає у нас хочби й найбіднійшої хатини, де не булоби на стіні його образу; немає мабуть і дитини, щоб не знала розказати, хто був отець Николай; немає душі, щоб не горнулася до нього у всяких своїх потребах.

Хоч був греком, він здавен давна немов наш рідний український Святий. Його по Пречистій понад усіх любимо й почитаємо. Його память найбільше торжественно обходимо, в радісних піснях гомонить між нашим народом його слава.

Походив з міста Патари в Лікії в Малій Азії. Вже змалку проявляв великий нахил до набожности, тож батьки спрямували його до духовного стану. І ледви став священником, негайно починає з усіх сил трудитися для свого духовного стада.[1]) Він радо спішить там, де може помогти, потішити, порадити, поратувати, відвернути нещастє. Майно, яке одідичив по своїх батьках, розділює між убогих так, що йому нічого не лишилося. Тричі запомагає тайком зубожілу родину і тим робом відводить її від гріховного упадку. За велике щастє вважає собі втишити стони бідних, осушувати їх сльози, заспокоювати їх голод, окривати їх наготу.[2])

Незабаром стає епископом у Мирах в Лікії, та в христіянськім милосердю не устає. Для себе не має нічого, носить убогу одіж, їсть просту страву, часто тільки раз на день, відмовляє собі сну й молиться цілими ночами. А для других? Стає ангелом—охороною у всім. Нікого не відпускає від себе без помочі, поради, потіхи. Чимало вдів і сиріт находить у нім свого добродія й опікуна; богато сліз отерла його милосерна рука. В часі голоду спроваджує для міста з Сицилії збіже.

А робить те все не для власної слави, пустого розголосу, але з правдивої любови Бога і ближнього. Його ліва рука не знала, що доброго робить права, а нерідкі були випадки, що той, якому св. О. Николай ніс поміч, навіть сам не знав, звідкіля вона походить. Отсим пояснюється той, загально принятий звичай, що батьки кладуть вечером перед Його празником потайки малій дітворі під

[1]) Савойка: Науки на свята стр. 317.

[2]) Кміт: Пропов. на свята ст. 18.

подушку всякі подарунки, щоби вчилися від сього великого Святителя, як належить сповняти добрі діла та підпомагати вбогих.

Се незвичайне милосердє супроти нуждарів так подобалось Богови, що ще за життя дав йому силу творити чуда. — Його милосердє обіймало всі ділянки людської недолі, всюди спішив радо, щоб притупити вістрє всяких злиднів. З його серця й уст плила потіха й роздрада для всіх збідованих страдників, прибитих горем.

У таких подвигах умирає в 342. р. та і тепер випрошує у Бога всяким нещасним поміч.[1]) Ось вам зразок милосерного християнина.

Се християнське милосердє, — се найкраща риса характеру св. Николая — хай стане сьогодні за його молитвою предметом нашої науки.

Між християнськими чеснотами, які Христос Господь в часі чудової проповіди на горі уняв у вісім блаженств, незмірно важне місце займає чеснота милосердя. А що Божественний Спаситель—як се вдатно замічає св. Лука[2]) —не тільки вчив, але й ділав, тож Його життє се повсякчасне милосердє. Ним назначеноване кождє Його слово, значений кождий його крок, кождє діло, кождє чудо. Засвідчити се можуть голодні, яким помножував їду; недужі, яким звертав здоровлє; грішники, яким скидав важку скалу гріхів зі сумління; засмучені й упосліджені, яких потішав і кріпив на дусі. Найкрасше заясніла ся от чеснота нашого Господа в навечерє Його мук і смерти встановленнєм Насв. Евхаристії. Св. Франц Салєзій так висловлюється про се: „Ніде Спаситель не обявляється ласкавійшим і милосерніїшим ніж у сій Тайні, де дає себе самого за поживу, щоби проникнути душу й злучитися з серцем вірних!“

Що милосердє важний і наш обовязок, се показує жахлива картина страшного суду, яку змальовує сам Христос. По Його словам несповненнє обовязку милосердя загрожує нам утратою неба, вічним осудженнєм. Миж одна рідня, повязана золотими ниточками Божого батьківства! А що справжня рідня любиться, взаїмно спочуває собі, подає поміч, тож спитаймо себе, чи в отсих страшних часах загального еґоїзму та браку зрозуміння для нужди другого, яке спричинила довга, всесвітня війна, не облишили ми любови й милосердя, не потоптали нераз законів людяности? Чи сей сліпий еґоїзм не здавив і в нас милосердя, чи не вбили його скупарство й захланність? На вид людської нужди, недолі та злиднів чи не говоримо байдужно: „Моя хата з краю, ніким собі голови не завертаю“.[3])

---

[1]) Савойка l. c. стр. 319. [2]) Діян. l. 1.

[3]) Кміт. в. l. стр. 20.

Та не забуваймо: Суд без милосердя тим, що не знали милосердя![1])

Однак християнське милосердє не проявляється тільки в тому, щоби наділяти милостинею—грішми вбогих та нещасних. Широка його царина. Тут працює не лиш рука, але й серце. Християнське милосердє — се людяність, що лине втихомирювати розбурхані життєвими невзгодинами душі; се ті сильно напняті струни, що миттю відзиваються на всі людські зойки і стони; се ніжне спочуванне, що вміє відчути страждаючого й бере діяльну участь у його терпінню і спільно з ним болїє. Милосердє — се чудовий провідник у життєвій мандрівці, золоте огниво в ланцусі зєднання, тремтяча мати над дитятком, терпелива сестриця в лічницях, похилена над недужим, олива на шаліючі хвилі горя.[2]) Так навчає й св. Августин: „Якщо можеш дати що ближньому, то дай, а коли ні, вияви йому свою приязнь. Навіть добрий намір вінчає Бог за діло у того, якому неможливо вчинити добро".

На далекій Сибірі помер засланець. Лежить нагий на долівці. Ніхто на нього й не гляне, всі проходять далі, тільки мухи лазять по нагому тілі. Всіми покинута людина! Аж наближився один старшина. Пристанув. Защеміло серце, затремтіли уста, промовив жалісно: „І він мав матір"![3]) Хоч не прикрив його наготи полотенцями, але зодягнув його милосердєм, материм спочуваннєм.

Усяка людина жила бодай якийсь часочок у материх сяйвах і почуваннях. Пригадка з милосердєм: „І він мав матір" — двигає впалого, не позволяє заподіяти кривду та нарушити людську гідність. При всіх зустрічах з людьми, хай шепочуть наші уста, а серце хай відчує: І він і вона мали матір! а не витиснемо з нічиїх очий гіркої сльози!

Сього матірнього спочування вчимося сим робом, що виховуємо себе самих до того, щоби найпильніїше чувати над усім, що моглоби другого придавити, зранити, зробити прикрість, або коли продумуємо, якби нашому ближньому справді помогти. Немає нічого милійшого над обличє людини, оповите правдивою спочутливістю й оглядною любовю для других, але й немає знову нічого сумнійшого над тісне й трівожне обличє, що заєдно обертається біля свойого малого я [4]).

Учімся тому двері легко зачиняти, книжки та прилади шкільні без стукоту на столі чи лавці поставити, ходити тихо гейби на пальцях, уживати в часі їди тарелів

---

[1]) Яков II. 13.
[2]) Кміт II 18.
[3]) Достоевський, гляди Кміт I. с. 19.
[4]) Dr. Förster: Wychowanie człowieka стр. 537, 541.

і столового накриття обережно без лоскоту, доторкатися всього ніжно, пильно вдивлятися, чи не бракує чого кому; вистерігаймося кидати слова, що могливби другого вразити, чорнити, гнівити, чи бути неприємними; розуміти та відчути серцем смуток свойого шкільного товариша, як його рідню, чи його самого стрінуло яке нещасте, як він сам нездужає, як мимо великих зусиль не ведеться йому в науці. З отсих маленьких завязків матірнього спочування виростуть згодом чудові квіти христіянського милосердя на ширшу мету [1]).

Жив недавно дуже богатий чоловік, що переїхав цілий світ, наливився на чимало річий, такби сказати, нажився всього. Його питали раз, коли почувався найщасливійшим у життю? Відповів: „Коли я в Мінхені хорий на тиф лежав у лічниці". „Якто, се був ваш найкращий час?" „Так! Мене доглядала тоді милосерна сестра, а я не можу ніколи забути її ангельської лагідности і терпеливости. Я був для неї чужинцем, в недузі дуже прикрим, а вона крім мене мала в своїй опіці ще й инших хорих, а свою тяжку службу повнила день і ніч. Але цілих вісім тижнів я бачив завсіди однаково сяючу її доброту й лагідність; ніколи не замітив навіть найменшого знаку роздратування чи невдоволення. Так, тоді я був у небі!" [2])

Уважаймо! Чи не дивне? Дні проведені в шпиталю, найщасливійші в цілому життю! Богач першої кляси, що може за гроші дістати, чого забажає, тужить за шпиталем, де мав тиф, лежав хорий! Чомуж се так? Бо щастє лежить у милосердю, доброті, лагідности, любови, посвяті для других, а не в грошах!!

Найкращий і найбільше зворушливий вид на цілому світі — се милосерна любов, що не бажає нічого для себе, тільки хоче служити і цілити других. Все, що можна набути за гроші, нічим є супроти добрячого обличя, що похиляється над нами і шепоче нам розраду. А чим більше має хто гроша, тим менше зазнає він справжньої любови. Бо як маґнетична гора — в якійсь байці — притягає до себе цілі кораблі, так гроші притягають і розбуджують у людині все, що хапчиве, дике, безоглядне!

Тому світить милосерна сестра своєю все однаковою, тихою підмогою, як зоря в тій темній, земній долині сварні й гризні та розпалює глибоку тугу за всім, що добре й святе. На жаль таких сестер милосердя мало на світі, а хорих, що потребують їх опіки, ще дуже богато [3]).

---

[1]) Dr. Förster l. c. стр. 539.
[2]) Förster l. c. стр. 542
[3]) Förster l. c. стр. 543.

Та знайте, що й здорові люди повинні би мати біля себе такі сестри. Бо здорові мають часто хиби і рани у своїй душі, що вимагають цілющого лікування та ще більше терпеливости і пожертвування, ніж хорі на тілі. Коли хто гордий, зарозумілий, гнівливий, злющий, похопний до бійки чи проклонів, — то вправді не бачимо сього так, як напухлої ноги, чи набренілої щоки; він назверх здоровий, але чи не має запалення, часами із сильною горячкою в одній частині своєї особи, чи не потребує особливої опіки, чи не пропаде через свою внутрішню хоробу, якщо безжурно й без милосердя будемо з нею обходитися?[1])

Тому ставаймося милосерними сестрами. Не думаю, щоби ми всі йшли до шпиталю. Ні — ми повинні тільки пригадати собі сю сестру милосердя з міхненської лічниці і питати себе, чи не моглиб ми статися подібними до неї, та чи є що красше на світі, як розсипати таке світло? Ах! Якжеж инакше виглядалаб земля, колиб такі сестри находилися не тільки в шпиталях, але також по хатах і в школі біля здорових і міцних, гнівливих і гордих, біля захланних і тісносерних, упертих та закаменілих?[2])

Не можна однак статися такою милосерною сестрою без підготовлення. Треба вправи; не забувати, що маємо бути сонцем для ближніх. Своє власне уподобанне муситься часто втопити в морі терпеливости. Починаймо се, коли чуємо лихі, образливі розмови про других, або погані наклепи про знайомих, спрямовуючи розмову на правий шлях; коли найдемося між товаришами уразливими та сварливими, поводімся так, щоби любов та згоду ніяким робом не заколотити; злагоджуймо біль терплячих, спочуваннєм осушуймо сльози заплаканих, щоб і про нас міг неодин сказати: „Так, тоді, як ти є між нами, я почуваюсь немов у небі!“[3])

А чи думав ти коли протаке милосердє? Чи се цілком чужа отся чеснота твойому серцю? А се найважнійше! Потім то вже і на діло здобудемося і гріш найдеться. Не забувай від сьогодні хочби і про дрібненьку милостиню; не відкажи своєї лепти при шкільній чи вуличній збірці: на сироти, Рідну школу, інвалідів, голодних, чи нещасних твоїх земляків, синів нашої безталанної Батьківщини, а станешся колись жертволюбивим її членом. Будь милосерною сестрою для твойого оточення, а сповняться на тобі слова пророка Ісаії: „Поділись із голодним хлібом і введи в хату

---

[1]) Förster l. c. 543.
[2]) ibidem стр. 544.
[3]) ibidem стр. 544.

бездомного; коли побачиш нагого, прикрий його. Тоді світло твоє засвітить зорею й супроводитиме тебе слава Господня... Господь завдно ясністю насичуватиме душу твою і будеш мов сад, підсичуваний водою". [1])

Ось стільки ласки, дарів, благословення та вдоволення подасть тобі чеснота християнського милосердя.

Амінь.

XXIV

Неділя XXIX

Чи не десятьох очистилося? А девять де? Не найшлися, щоби дати славу Богу? (Лук. XVII. 17.)

Проказа се страшна заразлива недуга. На тілі прокаженої людини показуються сверблячі боляки, що нелегко гояться і справляють прикрі болі. Прокажений мусів проживати відокремлено від людий у печері поза селом чи містом. Уздоровленнє від прокази рівналося виратованню від смерти. Десятьох таких людий стрінуло раз божественного Спасителя. Якраз проходив Він із Апостолами коло одного галилейського села. Прокажені, почувши про се, кликали іздалека: „Ісусе, учителю, помилуй нас!" Ісус учинив їм се добродійство; уздорив від прокази, повернув до людського товариства, до їхньої рідні. Та по виздоровленню найшовся тільки один, що прийшов подякувати Спасителеви. Десятьох вернуло до здоровля, а лиш один дякує. Девятьох невдячних, а тільки один почувався до обовязку подякувати. Сам Христос Господь прилюдно се підносить, бо каже: „Якто? Не десятьох очистилося? А девятьох де? Не знайшлися тут, щоби віддати славу Богови"?

Що діялося давно, те саме діється й до сьогодні. Люди знають брати добродійства від Бога та людий, так сказатиб повними пригорщами, але дякувати не знають. Чорна невдяка — се найчастійша поява на світі. Тому, що й шкільна молодь дуже часто провинюється в отсьому напрямі, тож предметом сьогоднішньої моєї духовної науки буде: 1) Чому і защо маємо бути вдячні, 2) як виявляти вдяку супроти своїх добродіїв?

1) Дякувати за добродійства — се один із найперших обовязків кождої людини. Про се говорить нам дуже пе-

[1]) Ісаїя: LVIII. 7—11.

реконуючо голос нашого серця. А голос серця — се жива книга, в якій рука самого Бога виписала всі найсвятійші обовязки людини. Голос серця — се голос нашої розумної природи, тому він правдивий, торжественний, святий. А всякий, хто ним нехтує, тратить гідність людини, та стає подібним до нерозумних звірят. Сей голос говорить кождому ясно й рішучо: за одержане добро належить дякувати.

Почуття вдячности не збулися й старинні народи. Платон пише: „Не забувай, чоловіче, про вдячність для свойого Творця. А дякуй за все, що маєш, і не лише за себе, але й за всі инші твори; бо вони живуть, істнують і те все, що посідають — для тебе одержали." Подібно висказуються Ціцерон і Сенека.[1])

Вдячности домагається від нас виразно сам Господь Бог. За все дякуйте, бо така воля Божа,[2]) каже св. Павло. І справді від самого початку світа — на основі численних свідоцтв св. Письма — Господь прямо накладав на людий обовязок вдячности і то або в формі ніжної заохоти,[3]) або й терпких докорів.[4]) Що більше: установив навіть деякі свята, щоб серед вибраного народу зберегти вдячну память про обильні добродійства, яких він зазнав від щедрої правиці Всевишнього. Так наказано Жидам обходити що року свято пасхи з вдячности за те, що Господь вивів їх із єгипетської неволі. Свято кучок мало нагадувати їх сороклітню мандрівку в пустині, а передусім чудесне прокормленнє їх небесною манною. Зелені свята знову встановлено на памятку десятьох заповідий, даних під горою Синай. Щоби піддержати раз на все у цілому народі память про обовязок вдячности, приказав Господь законом Мойсея, приносити собі на жертву всі первістки зі стад, плодів та овочів землі й установив відповідні обряди, на основі яких се мало відбуватися.

У Новому Завіті стрічаємо також приміри, що Бог вимагає данини вдячности для себе. Христос Господь дякує свойому Небесному Вітцеви за кождий раз, як має довершати якогось замітнійшого діла та дає нам примір, що й ми їх саме повинні чинити. Св. Павло у своїх листах дякує безнастанно Господеви за поширення церкви й християнської віри, за дари й чуда, що по всіх усюдах діються та взиває вірних, щоб заєдно дякували за всі добродійства. „Прошу передусім відправляти молитви й подяки за всіх людий, бо се добре і миле перед нашим Спасителем, Богом".[5])

---

[1]) De benefic. IV. 18. Ціцерон Oratio pro Plancio 33.
[2]) Сол. I. V. 18
[3]) Втор.: XXXII 18.
[4]) Еремі: XI.
[5]) I. Тим. II. 1.

І цілком справедливо. Бо немилий для людий зарозумілий гордун, гидким є скупар, ще поганійшим облудник, але найбільше противний всім невдячник. Робити комусь добре, а не мати за се ніякої вдяки; подати комусь хліба, а у відплату дістати камінь — се дуже болюче. Таж навіть і звірята мають якесь почуття вдячности для своїх добродіїв. Оскільки більше повинен мати таке почуття чоловік — єство розумне!

Оповідають, що один невільник провинився раз дуже супроти свого пана і зі страху перед карою втік з дому до ліса. Сподівався знайти тут безпечний захист. Дійсно опинився нараз перед глибокою ямою. Зрадів, що знайшов добрий схо́вок і не богато думаючи, скочив до середини. Але якжеж злякався, коли побачив тут лютого лева. Нещасний невільник був вже певний смерти. Та, на диво лев не кинувся на нього, лиш витягнув свої лаби і стогнав. Невільник приступив близше до нього і доглянув у його нозі довгу гостру тернину. Не надумувався довго, витягнув її обережно з ноги, а лев перестав стогнати. Тимчасом надбігли другі невільники, побачили нещасного втікача у ямі і взяли його до дому. По якомусь часі того невільника вивели враз з другими невільниками на арену в театрі і випустили на них дикі звірята. Голодні звірі кинулися на свої жертви, а один лев — на диво всіх — прискочив до нашого невільника і замість його роздерти, став лизати йому руки. Невільник і видці здивувалися. Але вкоротці пізнав наш невільник, що до нього припав той самий лев, якому він витягнув колись тернину з ноги.[1])

2. Кому маємо бути вдячні? Найбільша вдяка належиться Господу Богу. Він нашим найліпшим Вітцем та Добродієм. Йому завдячуємо наше життє, нашу безсмертну душу, наш розум і волю; Він удержує наше життє не лиш через те, що старається про страву й питво, але також через те, що стереже нас перед небезпеками, що ставить при нашому боці своїх святих ангелів і завсіди споглядає на нас з неба повен любови й милосердя. Добродійства Божі — се море, в котрому ми живемо, порушаємся і єсьмо. Кожда хвилина людського життя се плетінка з тисячних Божих добродійств. Здоровлє й сила, майно й званнє се Його дар. „Що маєш, чоловіче, — питає св. Павло — чогоб ти від Бога не приняв?"[2])

Та хоч як цінні сі добра, що їх нам Бог уділив для туземного життя, то ще ціннійші є добра для нашої душі. Найбільше із них те, що Він не пожалів звого Сина єдинородного, але послав на сей світ, щоби відкупив рід люд-

[1]) Савойка: Проп. недільні стр. 286.

[2]) І. Кор. IV. 7.

ський від гріхів. Бо, велике се добродійство коли хто кого викупить з тяжкої неволі, коли заопікується нещасним та піддвигне з лютої недуги; велика се ласка, коли хто останнього нуждаря, що призначений на неминучу смерть, приймає до свого дому, віддає йому сей дім з усім добром, щоб ним користувався по своїй вподобі та волі... А Син Божий викупив нас на горі Голгофті від вічної кари пекла, прийняв у св. тайні Хрещення до свойого дому — св. Церкви, віддав нам тут усе, що мав найцінніїшого: своє Тіло, свою Кров, свою науку, свої потіхи, свої радощі, свої лікарства.[1]) Чиж не належиться Йому від нас повсякчасна, неустанна вдяка за те все?

По Бозі мають право до вдячности наші батьки і всі ті, що нам щонебудь вчинили доброго. Мати! З якою любовю жертвується вона для своїх діточок. Кілько безсонних ночий переведе вона над колискою, скільки нажурить ся, заки дитина виповість перший раз: мамо! — Батько! Кілько кріавого поту не капає з його чола майже кождої днини на те, щоби придбати насущного хліба для своєї рідні? Часами сам собі відойме від уст, а дасть дітям! Щож? Чи не заслужили собі — ті найдорожші нам особи — на вдячність і то досмертну? А вчителі, що серед незавидних обставин наливають добром та правдою серця та уми шкільної молоді, чи не мають права вимагати від вас вдячности за свій труд та посвяту? Тут немає иншої відповіди, як лише: так — бо така воля Божа, бо так велить нам голос нашого серця, вказує примір самого Христа, Святих, набожних христіян, навіть поган і нерозумних звірят.

На жаль, люди частенько не хочуть про се памятати. Вдячність сьогодні в забуттю; чорна невдяка — се найчастійша поява на світі. Якжеж болюче се для Бога, який се страшний злочин та образа для Нього, коли ті, котрих обсипує добродійствами, виступають проти Нього, Його зневажають, стають у ряди його ворогів, а навіть дари та ласки, що від Нього щоденно дістають — обертають на Його зневагу. Черстві сили, дар мови, прикмети духа замість, щоб їх ужити на хвалу Творця — стають знаряддєм Його образи — гострим мечем невдяки, що ранить глибоко його батьківське серце. Не диво про те, що Він жалується устами пророка: „Я виховав собі синів і виніс їх високо, а вони мною погордили“.[2])

Подібно й батьки, опікуни та вчителі не зазнають належної їм вдяки та признання від рідних дітий та підчинених, для яких по Бозі вони найбільшими добродіями. Як часто вже малі діти своїх батьків смутять, ображають,

[1]) Кміт: Проп. нед. стр. 194.
[2]) Ісаїя: І 2.

5263

1641
2c 23911
1927 7/8

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 7-8.

Львів ×××××××××××××××××××× Р. 1927.

о. Др. І. Фіголь.

XXIV

Неділя XXIX

(Докінченнє)

а старші поводяться з ними нечемно та зухвало, відповідають по простацьки, тріскають дверми, висмівають їхні блуди й немочі, а навіть кленуть їм та бажають смерти!

Як батьки, так й инші наші добродії зазнають від нас самої невдяки. Позич сьогодні кому що, а без письма, або без свідків, ого, поминай, як звали. Якщо і віддасть, то аж по році, або ще й пізнійше, але вже так знищене, навіть неподібне до сього, що було. А звернеш чемно йому увагу, що так не годиться, то не то що гнівається, але ще й тебе вилає.

Між байками Езопа находимо й осьтаку. Один господар вийшов раз зимою до саду по хворост. Дивиться: під деревиною лежить, звинена в клубок замерзла гадина. Здавалося: без життя. Жаль стало селянинови бідного сотворіння. Підняв гадину з снігу і сховав за пазуху. Приходить до хати і хоче показати дітям, що в саді знайшов. Але ледви дотнувся гадюки, крикнув нагло з болю. То гадюка за пазухою розігрілася, ожила і вкусила свого добродія. І не помогли ніякі ліки, господар таки тої самої днини помер. Ось яка заплата за добрий учинок. Господар відогрів замерзлу гадюку, зберіг її від загибелі, а вона збавила його життя! Подумайте: а чи між людьми— а може і між вами—так не діється?![1])

3. А яким робом дякувати своїм добродіям? Св. Тома з Аквіну, розмірковуючи про вчинок вдячности отого прокаженного, що уздоровлений зпоміж дих десятьох прийшов подякувати Божественному Спасителеви, замічає, що сей прокажений дякував трояким робом:[2]) 1) Як тільки одужав, памятав про свого Добродія і тому негайно повернув, щоби Йому за таке цінне добро віддячити щиру подяку; 2) величав

[1]) Савойка. l. c.

[2]) Primum est quod homo acceptum beneficium recognoscat; secundum est, quod laudet et gratias agat; tertium est, quod retribuat pro loco et tempore secundum suam facultatem (S. Theolog. II.2. q. 107. ar. 2).

Львівська державна наукова бібліотека
№ Ж 5263

Бога великим голосом; 3) припав лицем до Його ніг, бо хотів раз на все при Нім остати.

Робіть і ви подібно. Памятайте завдно про добродійства, дари і ласки, якими вас обсипує Господь і люди, та дякуйте за них із цілої душі, з цілого серця. Ціните особливо ті добродійства, що вам дісталися, як ученикам. Знайте, що вас Бог покликав зпоміж тисячів ваших ровесників і дав вам спромогу ходити до школи, вчитися в своїй рідній мові на те, щоби колись, придбавши собі відповідне знання, стали в передових рядах нашого народу. Не забувайте, що все те завдячуєте доброті і милосердю Божому.[1]) Дякуйте не тільки в гадках, але і словах. Тебе хвалять другі, признають твою розвагу, цінять твої здібности, узнають твою совістність, працю, словом: величають і виріжнюють понад других. Не впадай у гордість: мовляв не має понад мене, але скажи в покорі: „Господь так дав, у сьому стільки моєї заслуги, скільки ласкавости і милосердя Господа". Дякуйте Господеви і в ділах: побожним життєм та жертвенністю на добродійні цілі. Нехай між тими жертвами не забракне й вашої хочби й сотикової жертви, як видимий доказ вдячности за всяке добро, що на вас сплило від Бога та цілого нашого народу.

Кінчу покликом св. Апостола народів: „Будьте вдячними" завсіди і всюди!

Амінь.

XXV.

Непорочне Зачатте Пр. Діви Марії.

І положу неприязнь між тобою й жінкою і між насінням твоїм і насінням її; воно зотре тобі голову, тиж упиватимешся йому в пяту.
(Бит. III. 15.)

Був на землі час щастя й погоди, радости й утіхи, час вдоволення і супокою, якого не каламутила ніяка прикрість, ніякий страх, жадна журба Небо усміхалося до людий. Бог був їх батьком, учив, провадив їх мов дітий. Ціла природа, поблагословлена Божою рукою, зі всіми своїми принадами і красою скрашала побут людини на сьому світі. Се був золотий час[2]) у раю. Та одно проступне, грішне діло першої жінки, Еви, що дала пірватись лукавим обіцянкам пекольного вужа, знищило миттю всі радощі раю.

[1]) Трен. Єрем. III. 22.
[2]) Ovidius: aurea aetas.

Щезла негайно вся його принада, а земля стала відразу долиною горя, смутку, журби та плачу.

Гріх перших людий — гріх первородний, — розірвав одним махом ті чудові звязки, що лучили чоловіка з Богом, а з синівства і приязни Божої не лишилося ні сліду. Не слухаючи Бога, наші прародителі сталися враз із цілим своїм потомством слугами діявола, бо хто кого слухає, того він слугою, а сей його паном. А виповівши раз службу Богови, у Божому раю довше оставати не могли. Сього домагалася сама справедливість. Подібно і царський слуга, що своїому цареви виповів службу, в палаті його чи на дворі більше не має що робити, мерщій мусить забиратися.

А наслідки сього? Страшні. Замість радощів і вигідного, безжурного життя,—в поті чола мусять працювати на хліб насущний. Замість любови й згоди — ненависть та сварка. Брат братови острим ножем пробиває груди. Замість жити, не знаючи недолі, злиднів та журби, люди падуть мов колоски під острою косою невмолимої смерти. Земля замість раю замінилася в один великий шпиталь. Час від часу під подувом заразливих хоріб, або в кривавих війнах гинуть люди мов мухи. А хто вичислить усі ті жахливі злочини, де сусід сусіда за дрібницю з димом пускає! Ясне полумя огню пожирає села й містечка з цілим людським добутком, а їхні жильці мліють з голоду й костеніють із зимна.

Однак все те лиш частина кари й то другорядна. Головною, найболючійшою карою за первородний гріх — се утрата освячуючої ласки, синівства Божого, права до неба — раз на все не тільки для себе, але й для нас. Томуто всі потомки Адама родяться без ласки Божої і з пятном гріха, під владою злого духа приходять на сей світ. Ось у чім лежить вага звичайного гріховного зачаття всіх людий!

Марія — як будуча Мати Спасителя — становить тут одинокий виняток. Вона є непорочно зачата. Се значить: вона вступає в життє, в істнуваннє на сьому світі без змази первородного гріха, в стані ласки Божої, в стані первісної праведности і святости. Вправді вона є так само потомком Адама, як кожда людина, але лише по природі, а не по вині. Первородного гріха вона не мала, але „вже в першій хвилині свойого зачаття особливша ласка всемогучого Бога, з огляду на заслуги Господа Ісуса Христа, яко Спасителя людського роду, охоронила її від усякої скверни того гріха".[1]) Гріх первородний перейшов біля неї, як колись ангел смерти переходив біля дверий дітий Ізраїля, не спричиняючи їм навіть найменшої шкоди.

[1]) Булля доґм. Ineffabilis Deus. Пія IX з 1854. р.

Чистою, невинною, повною ласки була сотворена душа Марії і такою злучилась вона з тілом Пречистої від першої хвилини її появи на сім світі. Щоб гідно вшанувати се надзвичайне відзначеннє й особливший привілей Пр. Діви, св. Церква встановила сьогоднішнє свято, яке й зветься: Непорочне Зачаттє.

Зміст та значіннє сьогоднішнього празника пояснять нам іще ось такі приклади із св. Письма: Перський король Ксеркс видав через свойого міністра Амана тайний наказ, щоб одного дня винищити всіх Жидів, як небезпечних ворогів перської держави. Великий зойк та плач дався чути по цілій державі між Жидами. Вони постановили загальний піст і щиру молитву, щоби переблагати Єгову. Особливо відчувала се нещастє королева Естир, жидівка з роду, яка по тридневнім пості та молитві відважилася непокликана піти до царя, щоби предложити йому просьбу за свій народ та батьківщину. А по перському закону всякого, хто явився непокликаний перед царем, треба було покарати смертю. Але Естир відважилась вступити в царські кімнати. Паде ниць перед царем і благає милосердя для себе і свойого народу. Побачивши її, цар промовив лагідно: „Не бійся, ти не згинеш, сей закон тяжить на всіх, ти одна вільна від нього!“ [1])

Естир — образ Марії. Вона одинока увільнена від загального прокляття первородного гріха. Сей закон не для тебе, Цариці неба, не для Матери Спасителя, не для Обручниці св. Духа! Всі другі підлягають законови душевної смерти, Ти обрадована — ні, Ти „благословена в женах“, ні — Ти непорочно зачата!! [2])

Одного разу бились Жиди з Филистимами, та якось Жидам не велось. Щоб себе ратувати, винесли вони на поле бою скинію Завіта. Однак і се не помогло. Филистими віднесли побіду, забрали скинію Завіта в полон і уставили її в храмі свого божка Даґона. Та на другий день побачили вони свого божка розбитого на шматки перед скинею. [3]) Очевидно: Бог не допустив, щоби скинія Завіта була разом з поганим божком. Чиж міг допустити Господь, щоб Марія, його найсвятійша Мати, ся жива скинія Нового Завіту, могла бути хочби на хвилину під владою злого духа, носити на собі бодай один момент гріховну сказу? Ні! Перед чимось таким бентежаться і розум і серце людське.

І чомуж Бог для одинокої Марії зділав такий вилім із загального правила? Тому, що вона була призначена на Матір Його Сина. А хтож мігби подумати — каже нам простий, здоровий розум,—що безконечно святий Бог, який

[1]) Естир V. 1-10.
[2]) Дзерович: За всіх молившися: стр. 121.
[3]) І Самуїла V.

ненавидить гріха понад усе, дозволивби сплямити гріхом хочби й на часочок свою Матір, з якої мав приняти тіло? Як се повязати разом, щоби ся душа, се серце, що Бог вибрав його собі на житло, на святиню, занечистилося гріхом і стояло під владою сатани? Чи безконечно святий Син Божий відмовив би своїй Матери в першій хвилині її буття сеї чистоти, сеї ласки, яких так обильно уділив Еві? Ні! Чиста й свята від першої хвилини свого існування мусіла бути отся, що породить найчистійшого переможця гріха. Ніколи не могла навіть одної хвилини стояти під владою сатани отся, що призначена була стерти йому голову. Її не можна було очистити від гріха, як нас; її треба було зберегти перед ним.[1]) Підчеркує се й св. Кирило Алекс.[2]) на соборі в Ефезі 431. р., коли каже: „Коли хто збудує собі дім, то не віддасть його вперід у посіданнє своїому найбільшому ворогови; тимпаче не міг сього вчинити Бог Отець із Матірю свойого Сина, якого так віддає Марії, щоб став спільним Сином і Отця і Діви Марії"

Папа Лев Великий каже про місто Рим, що закладини сього міста були обезчещені смертю Рема, якого убив його брат Ромуль. А сеї братовбійчої ганьби не змили ні трофеї, ні побіди, ні геройські діла, якими прославили Рим всі пізнійші полководці, консулі й цісарі. Якщоб Пречиста Діва не була непорочно зачата, то можнаб про неї так само сказати, що ані її гідність Божої Матери, ані святість її життя, ані її преславне успенне і вознесенне на небо не булиб у силі змити, стерти її порочного, грішного зачаття. Цариця неба булаб тоді бодай якийсь час невільницею сатани. І сам діявол мігби, підносячи свою голову з пилу земного, в якім його придержує побідна нога Марії, сказати: „Так! Отся пані є тільки невільниця, яка втікла з моїх пут і вона носить на своїому чолі печать моєї неволі!"[3]) Ні! Се противне нашому розумови. Марія — подібно як колись Адама й Еву введено в рай сповні чистих, гарних і святих — являється на сій долині плачу в цілій повноті Божої ласки та святости. — Вона непорочно зачата!

Через те може Пречиста сказати про себе: Разом із сим дістались мені всі добра[4]), бо вчинив мені велике Сильний, від нині блаженною зватимуть мене всі роди.[5]) А Церква відносить до її Непорочного Зачаття отсі слова: Премудрість збудувала собі будинок[6]), освятив свій осідок Найвисший[7]), у сонці розбив Господь намет

[1]) Schmitt.
[2]) De concept. vir. c. 18.
[3]) Дзерович: За всіх... стр. 122.
[4]) Прем. VII.11.
[5]) Лук. I. 48,49.
[6]) Притч. IX.1.
[7]) Іс. 45.4.

свій[1]); вся гарна ти, моя мила, не має в тобі ні скази![2]) Хтож се, що мов зоря рання заясніла, гарна як місяць, ясна як сонце, грізна мов військо під стягами[3]). Ось яка надприродна краса й велич непорочно зачатої Діви Марії!

Д. молоді! Гляди, що Бог Отець дає своїй вибранній дочці, Бог Син своїй матери, Бог Дух св. своїй обручниці! Чим прикрашує свою будучу палату? Чим пристроює свій нерукотворний храм? Не дає їй ані богатих, учених, впливових батьків, не приладжує для неї самих розкоший та вигод. Ні! Не земською позліткою украшує Бог душу своєї найлюбійшої дитини, але дає їй від першої хвилини зачаття повноту освячуючої ласки; дає скарб, що безконечно перевисшає всі земські добра. Гляди, яка велика ціна освячуючої ласки! Над неї не має нічого ціннійшого, дорожшого, красшого!

І ти отримав отсю ласку на св. хрещенню. А чи носиш її на собі ще й досі? Як часто люди продають той неоціненний дар неба за марне болото, за хвилину змисловой втіхи, за дрібку скоро проминаючої радости. А знай, що кілько разів сповняєш тяжкий гріх, за кождим разом тратиш освячуючу ласку, позбуваєшся Бога з твойого серця, тратиш Його синівство, ставш слугою сатани і стрімголов летиш у вічну пропасть.

До одного підгірського села приїхав раз епископ на візитацію. По скінченню церковної відправи завитав преосвященний до школи. Тут маленька дівчинка мала привитати достойного гостя гарним стишком. Дівчинка з кучерявим, русявим волоссем, з сніжно-біленькою суконкою, з голубими як небо очима виглядала як ангелятко. Вона без ляку виступила наперід і дзвінким голосом виголосила свій привіт. З видимим вдоволенням споглядав преосвященний на мале дівчатко, погладив її по головці, а потім сказав: „А скажи мені правду, не було тобі лячно й страшно так перед всіми виступати?“ „О ні“!—відповіло дівча, я нічого не боюсь!“ „Ей, відважна дитина, подумай но добре, таки нічого не боїшся?“—По хвилині надуми сказало дівчатко: „Є одно, чого я боюсь — а то: гріха!“ Така відповідь захопила всіх. Епископови сльози станули в очах. Він поблагословив набожну дитину і промовив голосно до всіх приявних: „О! Якщоб так усі думали в вашій громаді, як ся дитина, то се бувби чистий рай!“

Вчися і ти так думати! Дивись на Непорочно Зачату. Бійся гріха і бережи освячуючу ласку.

А м і н ь.

---

[1]) Пс. XVIII.6.
[2]) Пісня п. IV.7.
[3]) Пісня п. VI. 10.

Різдвяний цикль

Неділя св. Праотець і XXVIII.

І. Стаєнка

У своє прийшов, а свої Його не приняли. (Ів. І. 12).

Ось невдовзі завитає до нас велике свято великого Бога, що з любови до нас, нужденних людий, покинув велич неба, радощі вічного щастя, а став чоловіком, приняв подобу слуги та став нам у всім подібним, крім гріха.[1]) Явився між нами в подобі маленького Дитяти, щоб нас учинити дітьми Божими, а своїм життєм і приміром утоптати шлях, яким нам слід ступати до назначеної Богом мети. Якжеж нам зустрічати отсе свято? Гадаю, що найкрасше приготовимось до нього, якщо приглянемося близше тому вертепови, в якому Він народився, якщо побачимо близше річи та особи, що в тому вертепі виступають, а з їхнього поведення возьмемо для себе не одну, вельми хосенну, науку. Сьогодні приглянемося близше тій стаєнці, де Божий Син побачив по раз перший денне світло.

За великим, гарним містом Вифлеємом, що пишалось довгими, людними вулицями, величавими палатами й чудовими будівлями, розлились — мов безкрає море—широкі поля. На них то берегли й випасали свої череди убогі пастирі. Посеред тих піль—оподалік від міста—стояла собі невеличка, звичайненька, соломою крита стаєнка, стаєнка стара, похила, нічим незамітна. В тій то опущеній усіми стаєнці, тремтячи від зимна, двоє німих звірят, віл та осел гризли недбало перемерзле сіно. Холодний вітер вдирався часами великими щілинами до тої стаєнки, немов хотівби її рознести.

Ніхто навіть і не подумавби, що ся стаєнка на щонебудь придатна. Проте отся стаєнка сталася небом, бо в ній поселився й приїшов на світ Єдинородний Син Божий. Ся стаєнка дала захист Тому, якого люди не хотіли приняти.[2])

Пречиста Діва має обдарити світ маленьким Ісусом; приходить до Вифлеєму, щоб вписатися до конскрипції, бо такий цісарський наказ. У Вифлеємі дуже глітно: велика тьма всякого народу. А тут вечір, треба переночувати. Тож Марія шукає захисту, шукає місця, де спокійно і вигідно можнаби відпочати по тяжкій дорозі. Проситься на ніч. І гадаєте, що жильці міста, довідавшися, що Пр. Діва проситься у них на ніч, вибігли їй на зустріч; що всякий, до кого звернулася, один наперед другого просив Пр. Марію,

---

[1]) Филип. II. 7.

[2]) Ks. K. Antoniewicz: Żłobek, Kraków 1906. стр. 9.

щоби вступила в його пороги, до його хати, бож се щастє превелике гостити Пр. Діву в своїому домі! Де там! Так не було! Всі позамикали перед нею двері й ворота, „бо не було для них місця в господі".[1]) Між своїх прийшов, а свої його не приняли![2])

„У мене не має місця"—казали одні. „Я не маю часу" —говорили другі. „Йди до богачів, шукай місця деинде", відказали треті, а були й такі, що не хотіли з Пречистою й говорити. Бідні, сліпі люди! Місця в вас немає! А для кого є, коли для Марії і Ісуса нема! Ой не буде й Марія заступатися за тобою у Свойого Сина за місце в небі. Часу не маєш, не хочеться тобі говорити з Пречистою? Ой не вимолить Марія й для тебе часу, щоби ти перед смертю навернувся до Бога, не промовить в твоїй обороні, як стане судити світ![3])

1. Проситься Марія на ніч, та люди не мають для неї місця. А якби так сьогодні вернула Ма-тінка Божа на світ, уже не до Вифлеєма, а таки між нас, чи ми так само зробили би? Чи так само, ми її не принялиби, не найшли для неї місця, ні часу? — Ой! ні! ні! Се неможливе. Ми миттю завелиби Марію до свого дому, ми широко отворилиби перед нею наші двері, ми подбалиб, щоби вигідно розгостилася в наших кімнатах, миб усе зробили, щоби якнайбільше милим та приємним був її побут між нами.

Молоді дорога! Так всі кажемо тільки, а чому так не робимо! Ісус Христос вчера (такий), як й сьогодні, той самий й на віки вічні[4]). Марія з маленьким Ісусом є й сьогодні між вами, а ви її не хочете приняти. Шукає і глядить за місцем для своєї Дитини, та вже не в хатах, а в серцях ваших, а ви ті серця замикаєте!

Не має місця в твоїм серцю для малого Ісуса! Чому? Бо там розсівся, поселився,—гнів, злість, заздрість, нечисті думки, бажання, а хто знає, може й діла гидотні. Як же може в ньому поселитися Господь Ісус? Ти вічно гніваєшся на батька, матір, свою рідню, товаришів, за щобудь кленеш, ти упертий і завзятий, лінивий, гордий, непослушний. Тим робом справді не має у тебе місця, захисту, ні часу для Ісуса.[5])

Сину, отвори мені твоє серце! „Се стою під дверми і стукаю. Коли хто почує мій голос і відчинить двері, ввійду до нього!"[6]) Проситься отак Христос. Чи маємо лишитися

---

[1]) Лук. II.7.
[2]) Ів. I.12.
[3]) Antoniewicz l. c. 10.
[4]) Євр. XIII.8.
[5]) Антоневич l. c. 11.
[6]) Апок. III.20.

глухі на сей Його голос, чи замкнемо перед Ним наші серця?! Не вимовляйся: „Я тепер не маю часу, пізнійше на старість се зроблю". Так вимовлялися жильці Вифлеєма. Одначе Марія з Ісусом відійшла від них і вже не вернула. Готово бути колись за пізно. Через те не відкладай поправи, бо ласка Божа, немов промінчик ясний в ряди—годи, хочби й сьогодні засвітить у твоїй душі; як ти її відкинеш —не знайдеш для неї ні часу, ні місця, вона погасне для тебе. І буде коло тебе ніби день, а в тобі ніч—пітьма. Христос є світлом, хто за Ним не йде, сей ходить у тьмі. Тож не замикай перед Ним свого серця! Отвори широко, прийми Його до себе, а зрадіє душа твоя, а справжній спокій, мир Божий завитає до твойого серця![1])

2, Хоч стайня, в котрій народився Христос, опущена, забута всіми, дряхла й незамітна, а проте сталася через те найкрастою палатою—небом, бо де Ісус, там небо. Так і сьогодня. Кожда хатина, хоч бідненька, курна, соломою крита, ставться палатою—небом, якщо в ній перебуває Бог, коли Ісус поселився в серцях її жильців. А всяка палата, хочби в ній не знати яка була обстанова, препишні окраси, повно золота чи срібла—ставться огидною стайнею, якщо її жильці не знають Бога, або живуть так, якби Його не було.[2])

І людина кожда, сама про себе, є або небом чудовим, або гидкою стайнею. Може бути хтось одягнений у шовкову одіж, на пальцях носити золоті перстені навіть із бриллянтами, намащуватися пахучими олійками; як живе без Бога, не держиться Його заповідий, не числиться з ніякими етичними законами — ставться гидкою стайнею, бо в його зіпсованому серцю загніздилися і найшли захист всякі проступки, хоч люди й про них не знають. Навпаки: людина в лахміттю, студентина в драній свитині, що часами не має може що до уст вложити — ходяче небо, бо знає Христа, бо чесний, невинний, бо волівби вмерти, ніж свідомо й добровільно допуститися тяжкого гріха!

Так! Так! Се реальна правда. Її посвідчує дуже часто облича людини. У ньому немов у зеркалі відбивається те, чим накипіло серце. А ось тут маленьке, дискретне питанне: А я що? Небо, чи стайня? Відповіди на нього годі мені вам негайно дати: Ваша совість вам сама найкрасше відповість. Зверніться тільки до неї, загляньте в глибину вашого серця, одержите рішучу відповідь.

3. Гляньмо іще, як вельми вбога, без ніякої вигоди й обстанови ся стайня, де Христос прийшов на сей світ. Одначе нарікання чи скарги ніякої тут не чути, бо правдиве щастя—не у вигодах, маєтках, розкошах! Не один має страх

[1]) Ibidem.

[2]) Ibidem. 12.

богато, та в ньому пекло; другий знову мало або нічого не має, проте вдоволений. Наглядні докази сього бачите майже на кождій виставі в кіні. Герої, що там виступають, купаються у всяких достатках. Живуть мов у казці. Уживають всього, що модерний поступ може дати цивілізованій людині. Всього мають доволі. Казочний комфорт, казочна вигода, казочна пишнота і казочні скарби. Забавові площі, променади, штучно аранжовані городи, золотистий блеск найвибагливійших сальонів. Самоходи, літаки, безліч телефонічних струй, пронизуваних днем і нічю міліонами нервозних горячкових слів, вимріяна краса жіночих одягів, — театри, концерти, танки, гульня—отсе все, що нас постороніх видців просто захоплює, а з уст мимоволі вириваються слова: „Ах! Тим людям тільки жити та бути!" А проте понад тим усім уноситься невидиме, але грізне: Vanitas vanitatum! Все те марність! Ті люди не живуть, а мучаться! Вони дуже часто замість кластися на спочинок, витягають з якоїсь укритої шуфлядки револьвер, заживають ціянкалій чи иншу отруту і гинуть марно і то в розцвіті життя.

А чому? Бо в тому всьому не має місця, не має часу для Ісуса, для своєї душі, для чесноти. Гидотні залицяння і любощі, забави і музика не в силі стати одиноким змістом життя людини. Без Ісуса й найбільші богатства і вигоди щастя не дадуть. В якомуж противенстві до того всього стоїть убога, нужденна вифлеємська стайня. Тут Ісусова поява звіщає всякому, що в бідній хатині можна бути богатим, нічого надзвичайного з земських дібр у серцю не бажаючи; в богатих палатах можна бути убогим, до сьогосвітної мамони свойого серця не привязуючи. Бо неспокійним залишиться серце всякої людини, поки не звернеться і не признасть над собою Бога (Св. Августин).

Тому то відчинім наші серця для Ісуса, щоб Він у них свобідно поселився — як колись в убогій, незамітній, вифлеємській стаєнці. Просім Його горячо, щоб кождий з нас відтепер стався *Його любою дитиною* так, як Він з любови до нас стався у вифлеємській стаєнці малою Дитиною.

Амінь.

XXVII

Неділя Отець. (Перед Різдвом)

2. Ісус, Марія, Йосиф.

Прийдіть, діти, послухайте мене, страху Господнього навчу вас. (Псл. XXXIII.11.)

Останнього разу були ми духом на пустих полях вифлеємських у самітній стаєнці, яка, хоч дряхла та незамітна,

була свідком дивних, предивних річий. Сьогодні приглянемося близше тим особам, що виступають у тій стаєнці. Найважнійшими особами являються тут: маленький Ісус, Пречиста Діва й св. Йосиф. Чого учить нас їхня поява у тій стаєнці—се предмет нашого розважання.

1. І щож се за Дитина, що лежить спокійненько в убогих яслах? Якаж Вона бідна, нужденна. Остре сіно — се постіль, твердий жолоб — се колиска, в якій спочив Пан неба і землі. Справді: птиці мають свої гнізда, лисиці свої нори, а Син чоловічий не має місця голови склонити.[1]) Щож се за Дитина? Чиж не має у неї рідні, родичів, приятелів, які нею заопікувалисяби? Де її рідна земля, де хатина рідна, звідкіля тут взялася? О, з далекої, дуже далекої країни—бо аж із самого неба прийшов маленький Ісус на землю, аби ми могли дістатися до неба. Стався убогим, аби нас збогатити своєю ласкою, наукою, правдою — внутрішніми скарбами.[2])

Прийшов навчити нас терпіти. В яслах, в болю, терпінню починає своє життє і не перестає терпіти, аж спочив на хресті. А хрест і ясла якже подібні до себе! Там терне —тут сіно; там тверде дерево хреста—тут твердий жолоб; там двох розбійників—тут двоє нерозумних звірят; там Марія і Св. Іван, Мати й ученик — тут Марія і Йосиф, Мати й Опікун!

Але там під хрестом клячіла ще Марія Магдалина, що сльозами жалю поливала хрестне дерево і жалібно лебеділа: „Не Тобі, не Тобі, Господи належиться отсей хрест, а мені, мені, бо мої гріхи Тебе на Ньому розпяли!“ А хто тут в яслах займе місце Магдалини, щоб їх зросити своїми сльозами? А хтож, як не молодь, яка оплакувалаби гріхи свойого дитинства й молодечої нерозваги. Бо при малім Ісусі є рівнож що оплакувати, є над чим застановитися — тимпаче, якщо прирівнаємо нашу молодість до Його. Він змалку завсіди був послушний своїй Матери, ніколи її не засмутив. А ми? Кілько то вже сліз, грижі, смутку, гіркого болю спричинили і то нераз нашим батькам! Він був тихий, лагідний, терпеливий і то в тяжких невигодах, в голоді і холоді. А ми? Уміємо і то ще й як сердитися, нарікати, гніватися, коли нам чогобудь бракує, а часами через дрібничку піднесемо таку бучу, немовби то йшло Бог зна о які важні справи. Маленький Ісус умів бути зі всього вдоволений: з одежі, їди, забавок—а нам, як тяжко у всім тім догодити. Він не стидався свойого убожества, працював радо, в поті чола в ремісничім варстаті; а нам невиносимою видається й найлекша праця. Ми від неї сторонимо, викручуємося всякими

[1]) Мат. VIII.19.

[2]) Антоневич l. c. стр. 15.

можливими позорами, а заздримо кождому, хто красше вбереться, ліпше мається, кому вигіднійше живеться. Маленький Ісус у своїому дитячому віці виростав у ласці Бога і людий, а ми від найменших літ стягали на себе тільки Божий гнів та неласку, а то й негодованнє людий. Ісус дитиною втікав поред поганим Іродом, що наставав на Його життє, а ми не втікаємо перед гріхом, що вбиває нашу душу, не маємо охоти до молитви, нудьгуємо, зле поводимося в церкві, а не одні покидають Бога вже на досвітку свойого життя. Тож справді слід нам закликати при яслах Ісусових: Ісусе мій дорогий! Не Тобі, але мені належаться отсі тверді ясла, отся бідненька стайня, ся тверда невигідна постіль! Не Ти, не Ти, Господи, але я, я, хоч ще в так недовгому життю, богато, богато нагрішив![1])

2. Береже маленького Ісуса в яслах вифлеємських добра запопадлива Мати. Вона ціла поринула в святій задумі. Не може вийти з дива, як се все склалося, що Бог в людському тілі, повитий пеленами, опинився в зимних яслах. У вифлеємській стайні при жолобі і на Голгофті горі під хрестом стояла вона при Ісусі, щоби була нашою матірю від колиски аж до гробу. В сльозах Ісуса бачила наші сльози—недолі; в Його терпіннях — наші болі душі і тіла; в убожествї і наготі свойого Сина—наше убожество чеснот і добрих діл та наготу Божої благодати; в Його голоді і спразі—голод і спрагу нашої душі.

На Голгофті під хрестом через слово Спасителя „се мати твоя“ — сталася вона матірю всіх вірних людий дорослих, а тут при яслах через плач Дитяти Ісуса стається матірю всіх вірних, добрих дітий! І як при хресті віддає Христос в особі св. Івана всіх дорослих,—богатих в чесноти в опіку Божої Матери, так в яслах віддає їй усіх малих, підростаючу молодь. Марія стається тут в яслах матірю чемних, малих дітий, щоб їх кормити молоком дівицтва — чистоти, прибирати одежею невинности, вести шляхом чесноти, берегти і захищати перед страшним Іродом—гріхом, бо тільки гріх убиває Ісуса в серцях і душах наших. Марія стається опікункою молоді, щоби її бавити святою наукою Спасителя та читаннєм добрих книжок. Скільки разів збудиться у вашому серцю туга до грішного життя, або погані забаганки і пристрасти стануть вас безпокоїти, хай ся ваша Небесна Матінка втихомирює вас спокоєм та ласкою Ісусовою.[2])

Дитино, радій — се мати твоя. Вона буде з тобою і при тобі все й всюди. І у щасній і лихій долі покриє тебе омофором свойого милосердя і пригорне до матірного серця,

---

[1]) Антоневич: стр. 17.

[2]) Антоневич: ст. 20-22.

тільки ти люби її цілим серцем. Будь для неї доброю і вірною дитиною, а вона буде для тебе найліпшою матірю!

Дитино! Чи любиш ти сю добру матір нашого Спасителя? Може добре тільки устами висказуєш свою любов, а ділами втікаєш зпід ока тої матери, живеш собі, забуваючи про Бога, про Ісуса, живеш і ростеш тільки тілом для світа, а душею вмираєш для Бога. Ой, не так любив Ісус свою матір! Він її завсіди почитав і слухав і всім дітям приказав те саме творити, а то не буде їх благословити, лиш прокляття Його спаде на них.

3. Клячить біля вифлеємських ясел робітний, убогий чоловік, по званню тесля, що в поті чола заробляє на шматок хліба. Зарібний він та вбогий, але чесний та праведний. Чи знаєте, хто се? Се св. Йосиф, опікун Господа Ісуса, обручник Пр. Діви. Чому він так близько ясел, так близько Ісуса? Бо працьовитий і праведний, а праведність і праця, се два дужі крила, якими всяка людина найпевнійше злине в гору і наблизиться до Бога.

Хоч св. Йосиф потомок царського роду, проте по своїх славних предках нічого більше не дістав у спадщині, як лиш працю й праведність в убожестві. Його відзнаки й ордери — се хиба тверді мозолі на спрацьованих долонях. Так на світі все минає: достоїнства, забави, втіхи, тільки працювати все треба. Навіть праведности без праці не збережеш! Лінощі вже не одного навчили богато злого, вони причиною чимало гріхів і проступків.[1])

Все, що Бог тобі дав, дав до праці: душу, тіло, здоровле, сили, розум, память і волю, щоби ти працював для душі і тіла. Правда, богато людий працює, але зле, бо не з Богом і не для Бога. Тому не мають Божого благословення і не знаходять і не зближаються до Ісуса. Св. Йосиф працював і справедливо працював, бо робив те, що і як Бог приказав, тому його праця була благословена. Сею працею живив він тіло, а праведністю зміцняв душу, тому був достойним кормителем Ісуса і Марії.

Богато людий працює тяжко, навіть у поті чола, але тільки для тіла. Перед Богом їхня праця є безвартісна. Вони перед працею не моляться, по праці не дякують Богу; працюють в свято, святкують на будні; в часі праці нетерпеливі, проклинають ,ощукують, кривдять других і радіють, якщо інтерес їхній як-так іде та як добре їм діється щодо тіла. Нещасні! Не знають, які убогі вони душею! Тіло нагодували, а душа в голоді; тіло напоїли — а душа прагне; тіло прибрали, а душа обдерта. Їхня душа прагне частенько Божого слова і Божої ласки, а відбирає лише гнів Божий, обмову, згіршенне, гидкі розмови, а то й діла.

[1]) Антонєвич: стр. 29-31.

Благає неначе старець одежі чистоти, а на неї накидають строї порожнечі, гордости, вішають лахміття безстидної моди. Не числяться з тим, що на се скаже мораль, тільки, що скаже модерний світ.

Св. Йосиф працював у поті чола в ремісничім варстаті. Він не стидався простої праці. Ніяка праця не соромить, ні не понижує людини. А ми, як часто погорджуємо фізичною, простою працею! Принести води до хати, нарубати дров, робити щонебудь в городі уважає чимало людий за щось негідне образованої людини. А прецінь сам Ісус своїм приміром освятив всі ті роди фізичної праці.

Якщо не вмієш так працювати, чи—як кажеш — не знаєш як до того братися, то бодай ушануй працю других! Не рубаєш дров, то бодай принеси до хати, а не розкидай; не можеш носити води — принайменше не розливай; не умієш шити—то не дри; не вмієш прати—то уважай, аби не поплямити чистої одежини. Бережи хатнього порядку, все постав на своє місце, не розкидай непотрібних паперчиків по всіх усюдах, щоб другі не мусіли завдно за тобою прятати та порядкувати. Притім завсіди будь готовий охотно і скоро помогти в праці другим: піди, подай, принеси те, що старші прикажуть, а вестимеш житє чисте, праведне, повне вдоволення, а постороннї люди ставитимуть тебе як взірець своїм дітям. Працюй також над собою, позбувайся блудів і хиб, прикрашуй серце чеснотами, а Ісус, Марія й Йосиф будуть все з тобою.[1])

За приміром маленького Ісуса постановім собі бути все тихими, лагідними та послушними. До Матінки Його святої прибігаймо з повним довірєм, а в щоденному житю виявім себе її добрими, коханими дітьми. Св. Йосифа наслідуймо в праці для душі і тіла, а станемо дуже близькими Божому Дитяти; щастє вифлеємської ставнки засяє в нас і між нами в повному блеску. Амінь.

XXVIII.

Неділя по Різдві Христовім

3. Пастирі й Ангели.

Ангелам своїм прикаже про тебе, щоби хоронили тебе в усіх дорогах твоїх.
(Пс. XC 11.)

Девятьнадцять соток літ дивиться християнський світ на предивну появу Сина Божого в вифлеємській ставнці

[1]) Антонєвич: стр. 32-36.

і не може з дива вийти, як могло се Боже Дитятко, що прийшло для спасення людства, явитися між нами серед зимна, убожества, німих звірят, в жолобі на сіні.

Ходім і ми сьогодні знову туди духом і серцем. Хай нам здається, що дивимося на все власними очима, бо душа і серце мають свої очи.

Минає північ. Всюди царить тиша. Все відпочиває. Тільки худібка гризе траву і хрупає перериванням нічну тишину. Небо, засіяне зорями, немов тисячними очима споглядає на землю, де мають скоїтися дивні події. Пастирі набожним зітханням закінчили працю. Кождий втиснувся в сіно і спить спокійно глибоким сном. Лиш кількох сторожить біля стад.

Аж ось блисло світло. Немов небесні ворота отворилися широко в одному місці над вифлеємськими полями. Світло і нечувана ясність потоком ллється на землю. Ангельські хори появляються, чудовий спів, ангельський спів розпливається по долині. Ціла природа оживає. Худобина підносить голову до гори і стоїть немов в якійсь задумі. Пастирів обняв страх. „А ось ангел Господній станув біля них і ясність Господня осіяла їх і злякалися великим страхом. І сказав їм ангел: Не бійтеся, се бо звіщаю вам велику радість, що буде всім людям, бо народився вам сьогодня Спас, що є Христос Господь, в місті Давидовім. А се вам ознака: знайдете дитя, сповите пеленами, лежаче у яслах".[1]) І зраділи пастирі на сі ангельські слова і кликали один до одного: „Ходім до Вифлеєму, подивімся на слово, що сталося, котре нам явив Господь. І пішли з поспіхом". [2])

Найперші і найблизші Ісусови при яслах—се Марія й Йосиф, невинна Діва і робітний працьовитий чоловік. Бо хто не береже невинности, не любить чистоти, хто не любить праці і справедливости—сей біля Ісуса не має місця. Ангел покликає до вертепу не богатих, не вчених і не великих, або славних у світі, але вбогих, простих, покірних пастухів, бо Христос прийшов усіх спасти, а прикмети отсих пастирів не стоять тому на заваді. „Не бійтеся—каже до них ангел - але радійте! Нехай тремтять зі страху ті, що ображають Бога. Ви маєте невинні, щирі серця, ви любите Бога і бережучи своїх черед, не хочете нікому зробити кривди; таких любить Бог. Вас простих пастирів взиває до себе отсей Найвисший Пастир, що не тільки худібці вашій дає пашу, але кормить душу вашу і тіло". [3])

---

[1]) Лук. II. 9-13.

[2]) Лук. II. 16-17.

[3]) Антонєвич: стр. 39-41.

5263

ЛНБ им. В. Стефаника
ПРОВЕРЕНО 1987 г.

І ті пастирі пішли. Не роздумували богато, не зволікали; послухали й знайшли Ісуса. Хочете і ви знайти Ісуса? Наслідуйте тих пастирів; шукайте його щирим серцем, ніяким гріхом незогидженим; слухайте все доброї ради старших, вам прихильних людей; чувайте над собою, над розумом, волею, памяттю та над грішними забаганнями вашого тіла!

Пастирі пішли і зложили Божому Дитяти щирий привіт і поклін. Вони жертвували Йому свою худібку, якої доглядали на тих полях. А кождий із нас має в собі злі нахили, лихі пристрасти, над якими кождий немов той пастир над худібкою сторожити і їх опановувати повинен. Не один із вас „малий як палець, а злий як падалець", инший упертий, облудний, гордий; той злобний, лінивий,— сей заздрісний, неправдомовний, нечистий, ще инший хиба вже сам знає, який. Отсе та твоя худібка, над якою Господь поставив тебе пастирем. Не дай тій худібці собою воловодити, не йди сліпо за нею, не дозволяй, щоб вона переходила поза межу пасовища означеного їй моральним законом, бо станеш сам незагнаною худібкою, що тільки дивиться, як догодити тілу, щоб не сповнились на тобі слова св. Письма: чоловік, що був у повазі, не розумів і зрівнявся зі скотом на заріз.[1]) Поки сі лихі наклони ще маленькі, легко їх присмирити і приборкати, але коли розростуться, то тебе переможуть, повалять, покалічать і затягнуть де ти сам не хотівби. Тож сторожи пильно над всіми злими нахилами, що бушують в твоїй душі, мов той пастир над худібкою.[2])

2. О, які щасливі були сі вифлеємські пастирі, думає неодин. Вони від ангела довідалися про Ісуса, пішли за його візнанням і знайшли своє спасенне. А чи думаєте, що ви вже Богом позабуті, нещасні? О, ні! Господь кождому із вас післав також ангела, що береже вас на кождому ступні в день і в ночі. Він хоронить вас від всього злого і веде до Ісуса невидимим, але чудесним способом. Ви його не видите, але св. віра вчить нас і завіряє про те сам Спаситель. А те, чого вчить нас віра, про що говорить Христос, ніколи нас не може омилити. Ісус, говорячи про дітий, напоминає всіх: „Глядіть, щоб ви не погордили одним із сих малих, бо кажу вам, що ангели їх на небесах безнастанно бачуть лице Вітця небесного".[3]) Значиться: маєш і ти свого ангела, що і в небі Бога оглядає і тобі служить. Якщо слухатимеш його, заведе тебе до Ісуса, до неба.

---

[1]) Псл. XLVIII.13.

[2]) Антонєвич: стр. 42-45.

[3]) Мат. XVIII.10.

5263